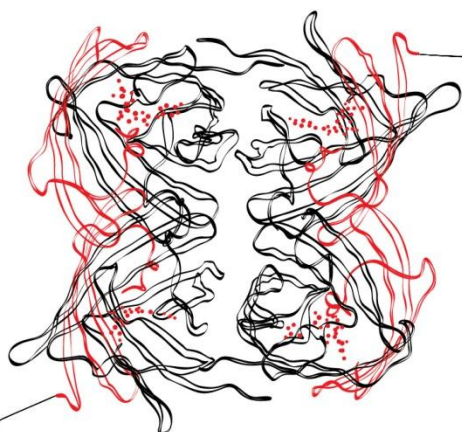
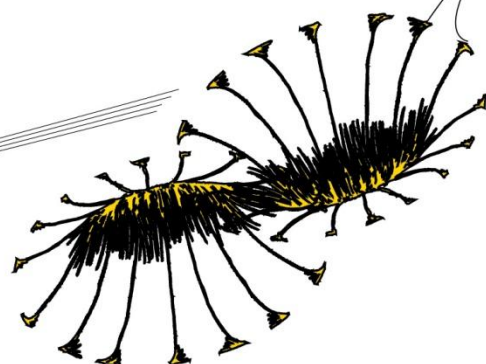

Verschillende wegen, dezelfde bestemming

Hoe behoeften bij slachtoffers en daders deelname aan bemiddeling voorspellen

Door: Leonie Kippers

Studiebegeleiders:

Dr. S. Zebel

Dr. E.G. Ufkes

Psychologie; Conflict, Risico & Veiligheid

Masterthese - maart 2013

Samenvatting	5
Inleiding	6
<i>Participatie in slachtoffer-daderbemiddeling</i>	6
<i>Het effect van slachtoffer-daderbemiddeling</i>	7
<i>Leed bij slachtoffers</i>	8
<i>Concrete behoeften slachtoffers</i>	10
<i>Hypothetisch model psychologische behoeften-route slachtoffers</i>	11
<i>Daders en hun omgeving</i>	12
<i>Daders en hun zelfbeeld</i>	13
<i>Hypothetisch model psychologische behoeften-route daders</i>	14
<i>Moment van aanmelden dader</i>	15
<i>Hypothetisch model strategische motieven-route daders</i>	15
Methode	16
<i>Respondenten</i>	16
<i>Selectie zaken Slachtoffer in Beeld</i>	17
<i>Design</i>	18
<i>Materiaal</i>	19
<i>Procedure</i>	19
<i>Betrouwbaarheidsanalyse en constructen</i>	20
Resultaten open vragen	23
<i>Behoeften van slachtoffers en redenen om niet deel te nemen</i>	23
<i>Behoeften van daders en redenen om niet deel te nemen</i>	24
<i>Binding en oordeel omgeving dader</i>	24
<i>Motieven deelname dader</i>	25
<i>Efficacy slachtoffers en daders</i>	25
Resultaten hypothesen en modellen	26
<i>Resultaten hypothesen slachtoffers</i>	27
<i>Resultaten psychologische behoeften-route slachtoffers</i>	28
<i>Resultaten hypothesen daders (behoeften)</i>	29
<i>Resultaten psychologische behoeften-route daders</i>	29
<i>Resultaten hypothesen daders (motieven)</i>	30
<i>Resultaten strategische motieven-route daders</i>	31
<i>Behoeften en soort bemiddeld contact</i>	32

Discussie	33
<i>Slachtoffers</i>	34
<i>Daders (behoeften)</i>	36
<i>Daders (motieven)</i>	39
<i>Over dit onderzoek</i>	41
Referenties	43
Bijlagen	45
<i>Bijlage 1 – survey – open vragen</i>	45
<i>Bijlage 2 – survey – gesloten vragen</i>	47
<i>Bijlage 3 - overzicht variabelen</i>	56
<i>Bijlage 4 - tabel 1 - verbanden psychologische behoeften-route slachtoffers</i>	57
<i>Bijlage 5 - tabel 2 - verbanden psychologische behoeften-route daders</i>	58
<i>Bijlage 6 - tabel 3 - verbanden strategische motieven-route daders</i>	59
<i>Bijlage 7 - tabel 4 - model psychologische behoeften-route slachtoffers</i>	60
<i>Bijlage 8 - tabel 5 - model psychologische behoeften-route daders</i>	61
<i>Bijlage 9 - tabel 6 - model strategische motieven-route daders</i>	62
<i>Bijlage 10 - tabel 7 - correlatiematrix</i>	63

Samenvatting

Deze masterthese betreft een onderzoek naar de voorspellers van slachtoffer-daderbemiddeling. Volgens Shnabel en Nadler (2008) hebben slachtoffers en daders verschillende behoeften ten opzichte van verzoening. In dit onderzoek is geanalyseerd of het ‘Needs-Based Model of Reconciliation’ (Shnabel & Nadler, 2008) ook van toepassing is op slachtoffer-daderbemiddeling. Uit onze resultaten blijkt dat dit model vooral betrekking heeft op daders en gedeeltelijk op slachtoffers.

Zowel slachtoffers als daders hebben daarnaast ook andere behoeften die als voorspeller dienen van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Slachtoffers die een hoge mate van leed ervaren, hebben vaker een sterker gevoel van controleverlies dan slachtoffers die in mindere mate leed ervaren. Daarnaast kan worden aangetoond dat slachtoffers die na een misdrijf sterke contactbehoeften hebben daarom vaker bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Er is geen direct verband tussen de behoefte van het slachtoffer aan herstel van controle en deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, zoals in het ‘Needs-Based Model of Reconciliation’ wel opgaat voor verzoening.

Wanneer we inzoomen op daders, blijkt dat zij een laag publiek moraal zelfbeeld en een sterker gevoel van sociale uitsluiting kunnen hebben na een misdrijf. Hierdoor kunnen daders een sterke behoefte hebben om hun beweegredenen uit te leggen, excuus aan te bieden en het slachtoffer te ‘helpen’. Daders met deze behoeften zijn vaker bereid deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Dit is in lijn met het ‘Needs-Based Model of Reconciliation’ waarbij het herstel van zelfbeeld en sociale acceptatie van invloed zijn op verzoening. Sommige daders hebben een hechte binding met mensen in hun omgeving. Wanneer deze omgeving het begaan van het misdrijf negatief beoordeelt hebben deze daders een grotere bereidheid voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Het is mogelijk om het bemiddelingsproces na de strafzitting af te ronden. Daders voor wie dit opgaat zijn eerder bereid om mee te werken vanuit een gevoel van spijt en willen zelf graag deelnemen. Bovendien nemen zij minder sterk deel vanuit een gevoel van verplichting met als doel om strafvermindering te krijgen. Dit zijn motieven die voor daders een rol kunnen spelen bij slachtoffer-daderbemiddeling.

Deze emoties, behoeften en motieven zijn opgenomen in verschillende modellen die de route naar bemiddeling voor zowel slachtoffers als daders beschrijven.

Inleiding

Stel je wordt slachtoffer van een misdrijf, zou je de dader dan willen ontmoeten? Wat zou je hem of haar willen zeggen en wat zou je voelen? In de Noorse film 'Troubled Water' ontmoet de moeder van een overleden jongetje per ongeluk de dader. Haar zoon is waarschijnlijk opzettelijk verdronken, zij kampt met vele vragen rondom deze gebeurtenis. Na acht jaar voor moord gezeten te hebben is de dader weer op vrije voeten. Hij probeert zijn leven op te bouwen totdat hij de moeder van het slachtoffer tegen het lijf loopt... In dit geval ontmoet het slachtoffer de dader per ongeluk, maar het is in Nederland ook mogelijk om de dader doelbewust te ontmoeten. Zou je daar dan behoefte aan hebben?

Volgens Shnabel en Nadler (2008) hebben slachtoffers verschillende behoeften na een misdrijf of conflict. Daarnaast veronderstellen zij dat niet alleen slachtoffers specifieke behoeften hebben, maar ook daders. Het behoeften-model van verzoening 'Needs-Based Model of Reconciliation' (Shnabel & Nadler, 2008) verschaft inzicht in welke behoeften leiden tot verzoening. Er is nog weinig bekend over de behoefteprocessen onder slachtoffers en daders en hoe die bijdragen aan georganiseerde bemiddeling. In het huidige onderzoek wordt geanalyseerd of dit model van verzoening ook van toepassing is op de bereidheid om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Daarnaast wordt ingezoomd op welke overige behoeften een rol spelen op de weg naar slachtoffer-daderbemiddeling.

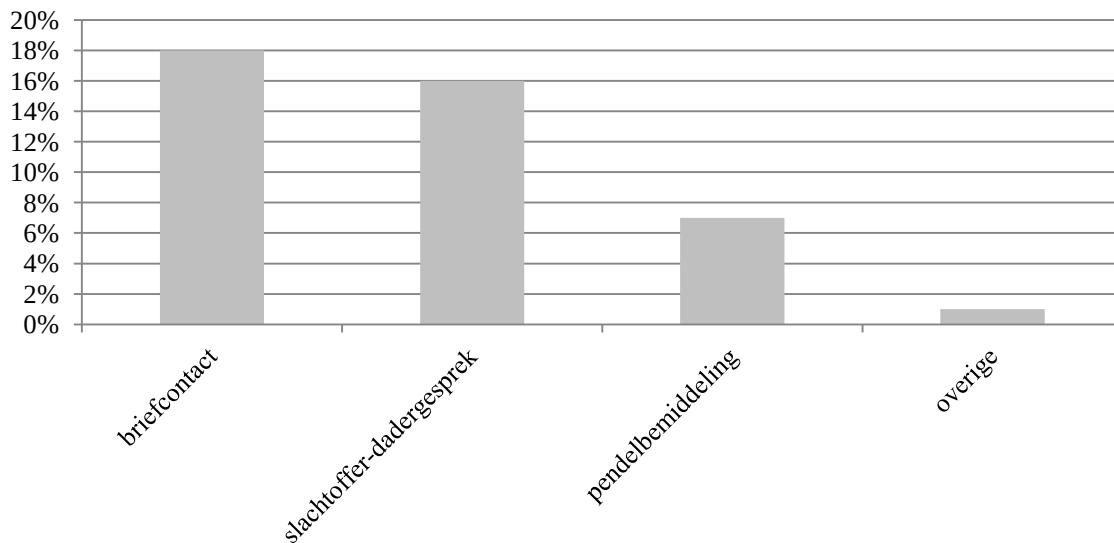
Daar waar in dit onderzoek de mannelijke vorm staat, kan ook de vrouwelijke vorm gelezen worden.

Participatie in slachtoffer-daderbemiddeling

Slachtoffer-daderbemiddeling wordt in Nederland georganiseerd door Slachtoffer in Beeld (SiB). Slachtoffers en daders kunnen zichzelf aanmelden of kunnen worden aangemeld door verschillende (justitionele) organisaties. Deelname vindt alleen plaats op vrijwillige en vertrouwelijke basis. Slachtoffers en daders worden tijdens het gehele proces begeleid door professionele bemiddelaars. De bemiddelaar onderzoekt zorgvuldig de beweegredenen, wensen, behoeften en verwachtingen van beide partijen (Slachtoffer in Beeld, 2012a).

Het aantal aanmeldingen bij SiB stijgt elk jaar. In 2011 werden 1.196 zaken aangemeld. De meeste aanmeldingen kwamen van daders (85%). In Nederland leiden niet alle verzoeken voor slachtoffer-daderbemiddeling tot contact. Als één van beide partijen ongeschikt is of niet bereid is deel te nemen, zal bemiddeld contact niet plaatsvinden (Slachtoffer in Beeld, 2013a).

Bij minder dan de helft resulteerde het voorbereidend bemiddelingsproces ook in daadwerkelijk bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders (Zebel, 2012). Slachtoffers en daders zijn in ongeveer gelijke mate bereid om op het contactverzoek van de andere partij in te gaan (Slachtoffer in Beeld, 2013a). Aanmeldingen die resulteren in bemiddeld contact betreffen niet alleen eenmalige face-to-face gesprekken (de slachtoffer-dadergesprekken), maar ook andere vormen van contact zoals briefcontact, pedelbemiddeling, een Echt-Rechtconferentie¹ of andere vorm van contact (Slachtoffer in Beeld, 2013b), zie figuur 1.

Figuur 1: Percentage vormen van contact na aanmelding slachtoffer-daderbemiddeling in 2011.

Er wordt gesproken van een ‘poging’ wanneer de bemiddelaar wel contact heeft gehad met beide partijen maar één van hen afziet van een bemiddeld contact met de andere partij.

Het effect van slachtoffer-daderbemiddeling

Na een delict treden bij slachtoffer en dader verschillende vormen van beschadiging op. Deze aantasting wordt via verschillende psychologische behoeften gevoeld. Hoewel deze behoeften onafhankelijk zijn van elkaar, zouden slachtoffers en daders elkaar wel kunnen voorzien in de verwezenlijking hiervan. Sociaal-emotionele hereniging is een vorm van sociale uitwisseling tussen slachtoffer en dader (Shnabel & Nadler, 2008). Het vervullen van behoeften zou voor zowel slachtoffers als daders een reden kunnen zijn voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

¹ Een Echt Recht-conferentie is een bijeenkomst, waarbij daders en slachtoffers en daders met elkaar praten over wat er is gebeurd. De daders moeten verantwoording nemen voor wat zij gedaan hebben. Ook het sociale netwerk van slachtoffers en daders (familie, burens, of bijvoorbeeld een leraar) kan bij de conferentie aanwezig zijn.

Deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling leidt over het algemeen tot gunstige uitkomsten voor zowel het slachtoffer als de dader. Uit onderzoek naar herstelbemiddeling in Nederland blijkt dat de helft van de slachtoffers door herstelbemiddeling beter om kan gaan met het leed. Een deel van de slachtoffers geeft aan dat hun haat- en angstgevoelens richting de dader na een dergelijk gesprek zijn afgenomen (Steketee, ter Woerds, Moll, & Boutellier, 2006). Angst, trauma en woede hebben betrekking op het psychisch functioneren van slachtoffers (Pemberton, Winkel, & Groenhuijsen, 2006b). Jeugdige daders die deelnemen aan gesprekken met slachtoffers krijgen meer inzicht in de gevolgen van het delict wat een vermindering van recidive tot gevolg kan hebben (Steketee, et al., 2006). Uit onderzoek in andere westerse landen dan Nederland blijkt dat deelnemers aan bemiddeling in het algemeen, na afloop, vaak een hoge tot zeer hoge mate van tevredenheid rapporteren (Umbreit, Coates, & Vos, 2004; Walgrave, 2006).

Gezien de positieve uitkomsten die bemiddeling kan hebben, is het een interessante vraag waarom in de meerderheid van de verzoeken geen bemiddeld contact tot stand komt. Door genuanceerder inzicht te krijgen in de voorspellers van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling onder slachtoffers en daders kan wellicht deels verklaard worden waarom minder dan de helft van de aanmeldingen tot bemiddeld contact leidt (Burik, et al., 2010; Zebel, 2012; Slachtoffer in Beeld, 2013b). Dit kan bijdragen aan het gericht bemiddelen, waardoor negatieve ervaring door het uitblijven van een slachtoffer-dadergesprek voorkomen kan worden (Hissel, et al., 2006).

Leed bij slachtoffers

Onder behoefte wordt verstaan: datgene wat men nodig heeft, ofwel ontbering en begeren wat ontbreekt. Uit de ‘Theory of Human Motivation’ (Maslow, 1943) is onder andere af te leiden dat de belangrijkste menselijke psychologische drijfveren, na de basisbehoeften (zoals voedsel, zuurstof en slaap), voortkomen uit een behoefte aan veiligheid (‘safety needs’) (Maslow, Frager, & Fadiman, 1970). Deze veiligheidsbehoefte zou een drijfveer kunnen zijn om te participeren in slachtoffer-daderbemiddeling. Bij een misdrijf zijn namelijk de grenzen van integriteit en veiligheid van het slachtoffer overschreden door het inzetten van macht en controle door de dader. Deze ingrijpende gebeurtenis leidt bij beiden tot een verandering van het beeld van zichzelf (Burik, et al., 2010).

Veel slachtoffers ervaren leed na een delict wat zich uit in één of meer van de volgende symptomen: herbeleving, herhaaldelijke en ongewenste gedachten, overmatige spanning, emotionele verdoving en vermijding van stimuli. De meeste slachtoffers herstellen hiervan

binnen een paar weken of maanden, een aanzienlijke minderheid ontwikkelt een posttraumatische stressstoornis (PTSS) (Burik, et al., 2010).

Uit onderzoek naar ervaring van slachtoffers met herstelrecht blijkt dat er twee basisreacties zijn van slachtoffers op criminaliteit, namelijk: angst en woede (Pemberton, Winkel, & Groenhuijsen, 2006a). Pemberton (2006a) legt de verbinding tussen de wijze waarop een ontmoeting met de dader de angst en soms het trauma bij een slachtoffer kan verminderen en de door het slachtoffer ervaren controle over slachtofferschap kan vergroten. Onderzoek naar herstelbemiddeling in Nederland wijst uit dat de helft van de slachtoffers door herstelbemiddeling beter kan omgaan met het leed (Steketee, et al., 2006). De hoeveelheid leed van een slachtoffer zou kunnen resulteren in verschillende behoeften die aanleiding zouden kunnen geven tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Gevoel van controle slachtoffers

Hoe meer controle het slachtoffer denkt te hebben over een gebeurtenis, hoe groter de kans dat hij géén PTSS ontwikkelt. Gepercipieerde oncontroleerbaarheid wordt gezien als een risicofactor voor PTSS. De mate van het ervaren van controle door het slachtoffer beïnvloedt de verwerking van een delict (Pemberton, et al., 2006b). Uit onderzoek, gedaan onder vrouwelijke slachtoffers van zedenmisdrijven, blijkt dat het, voor de verwerking van het delict, wenselijk is om de aandacht te richten op aspecten van de gebeurtenis die op dit moment te controleren zijn. Controle over het verwerkingsproces wordt geassocieerd met gedragsuitingen om herhaling te voorkomen en is gerelateerd aan het gevoel dat herhaling minder waarschijnlijk is (Frazier, 2003).

In het 'Needs-Based Model of Reconciliation' (Shnabel & Nadler, 2008) wordt verondersteld dat slachtoffer-zijn iemands gevoel van 'power' (controle en weerbaarheid) aantast, wat resulteert in een grotere behoefte aan het gevoel van 'power'. 'Power' betekent in dit geval in hoeverre het slachtoffer zich zwak of sterk voelt en de mate waarin het slachtoffer een gevoel van controle, invloed, zeggenschap en overhand ervaart tijdens interactie met de dader (Shnabel & Nadler, 2008). Uit het onderzoek van Shnabel en Nadler, gedaan onder studenten, blijkt dat voor slachtoffers het gevoel van 'power' en de bereidheid tot hereniging groter is na een bericht van de andere partij (de dader) dat 'empowerment' bevat. Dit 'empowerment bericht' bevat de toezegging van de dader dat hij verantwoordelijk is voor het onrecht dat het slachtoffer aangedaan is (Shnabel & Nadler, 2008).

Daarnaast heeft de mate van controle die het slachtoffer ervaart te maken met de attributies die een slachtoffer na het misdrijf aanneemt. Met attributies worden zaken bedoeld waaraan

een slachtoffer het delict toeschrijft: is het het slachtoffer zijn eigen schuld (interne attributie), ligt het aan de dader of aan de omstandigheden (externe attributies). Zelfgerichte (interne) attributies naar aanleiding van het misdrijf (bijvoorbeeld de gedachte: "ik had het kunnen voorkomen") zorgen bij het slachtoffer voor een sterker gevoel van controleerbaarheid dan externe attributies. Slachtoffers die de oorzaak van het slachtofferschap zoeken in zaken die ze zelf in de hand hebben, hebben in het algemeen vertrouwen in het eigen vermogen (controle) om herhaling te voorkomen. Vormen van zelfgerichte attributies bij slachtoffers correleren namelijk negatief met verwerkingsklachten na een misdrijf (Pemberton, et al., 2006b). Het is waarschijnlijk dat onzekere en kwetsbare slachtoffers weinig vertrouwen hebben in het kunnen voorkomen van eventuele herhalingen. Wij veronderstellen dat het ervaren van controleverlies na het misdrijf zich niet alleen kan uiten tijdens interactie met de dader (zoals Shnabel en Nadler veronderstellen), maar ook in algemene zin, dus bijvoorbeeld tijdens interactie met anderen. Het is dus mogelijk dat slachtoffers die meer controle wensen vaker bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Hypothese 1: Slachtoffers die een hoge mate van leed ervaren maken gemiddeld vaker externe attributies dan interne attributies en hebben vaker een sterker gevoel van controleverlies dan slachtoffers die in mindere mate leed ervaren.

Concrete behoeften slachtoffers

Uit onderzoek, gedaan in andere westerse landen dan Nederland, blijkt dat algemeen geuite behoeften door slachtoffers zijn: emotioneel en relationeel herstel, straf voor de dader en compensatie (zowel materieel (financieel) als immaterieel herstel). Slachtoffers die aan een slachtoffer-daderbemiddeling deelnamen waardeerden het positief dat zij de dader konden bevragen (om te weten en te begrijpen wat en waarom het hen overkomen is) (Boom, Kuijpers, & Moene, 2008). Toen Slachtofferhulp Nederland (waar SiB op dit moment een zusterorganisatie van is) nog verantwoordelijk was voor de uitvoering van slachtoffer-daderbemiddeling heeft zij hier onderzoek naar gedaan. Dit onderzoek wijst uit dat het slachtoffer waardeert dat hij de dader kan confronteren met de gevolgen van het delict (Hissel, et al., 2006). Een grote meta-analyse, uitgevoerd in andere westerse landen dan Nederland, bevestigt dat de redenen van slachtoffers om de dader te treffen vooral contactbehoeften zijn. Deze contactbehoeften bestaan uit: informatiebehoefte (58%), om de dader de impact van zijn acties te laten zien (43%) en om een vorm van menselijk contact te hebben met de persoon die verantwoordelijk is voor de misdaad (40%) (Umbreit, Vos, Coates, & Brown, 2003). Wij

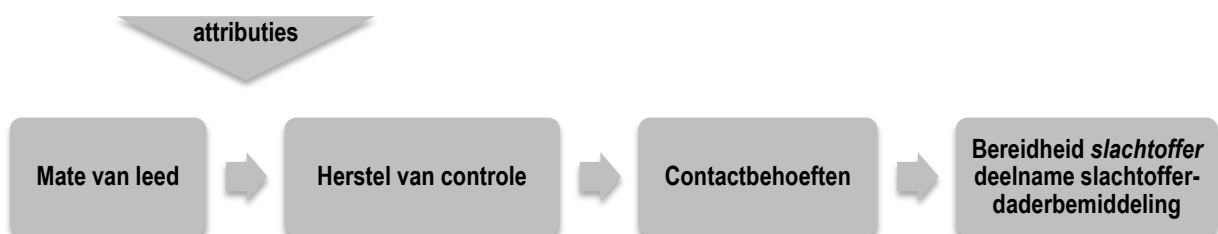
veronderstellen dat de relatie, tussen behoefte van het slachtoffer aan herstel van controle en bereidheid om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling, gemedieerd wordt door deze contactbehoeften.

Hypothese 2: Naarmate slachtoffers na een misdrijf een sterk gevoel van controleverlies hebben, zullen zij een sterke behoefte hebben aan informatie, een vorm van menselijk contact met de verantwoordelijke (dader) en om de dader de impact van zijn acties te laten inzien. Zij zijn daarom vaker bereid deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Hypothetisch model psychologische behoeften-route slachtoffers

De hypothesen zijn grafisch weergegeven in het hypothetische model ‘psychologische behoeften-route slachtoffers’ (figuur 2). Hierin wordt verondersteld dat slachtoffers die een hoge mate van leed ervaren, meer behoefte hebben aan een gevoel van controle en daardoor vaker bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. De mate van leed van het slachtoffer en behoefte aan controle kan gemodereerd worden door interne en externe attributies. Bij een hoge mate van leed verwachten we dat de behoefte aan controle hoger is, dit wordt versterkt door externe attributies.

Verwacht wordt dat de mate van leed zo hoog (bijvoorbeeld bij PTSS) of laag kan zijn dat deelname ongewenst is. Bij een hoge mate van leed zou een confrontatie met de dader teveel angst en andere traumatische emoties kunnen losmaken. Bij een lage mate van leed zouden er dermate weinig behoeften kunnen zijn dat er geen slachtoffer-daderbemiddeling ‘nodig’ is. Het zal hier dus waarschijnlijk niet om een lineair verband gaan, maar een samenhang in de vorm van een curve.

Figuur 2: hypothetisch model psychologische behoeften-route slachtoffers.

Daders en hun omgeving

Daders kunnen zich ten opzichte van hun omgeving (zoals familie en vrienden) schamen voor wat zij gedaan hebben. Dit heeft invloed op de manier waarop daders zichzelf zien en kan worden geaccepteerd en opgelost door erkenning en genoegdoening (Harris, Walgrave, & Braithwaite, 2004). Hierbij kan onderscheid gemaakt worden in de ‘omgeving’ die het begaan van het delict vergoelijkt (bijvoorbeeld criminele vrienden) en die het afkeurt.

Onder binding met de omgeving wordt verstaan: de mate van een goede relatie met ouders, vrienden, leraren, institutionele bindingen (school, werk, verenigingen) en een morele binding met de wetregels en principes (Steketee, et al., 2006). Hirschi (1969) veronderstelt in zijn sociale controletheorie dat sterke bindingen met de samenleving ervoor kunnen zorgen dat delinquenten niet snel nogmaals een misdrijf plegen. De gehechtheid, de kwaliteit van de sociale relatie met de ouders, leerkrachten en vrienden, wordt in de sociale controletheorie gezien als het meest belangrijke element in de binding met de samenleving (Steketee, et al., 2006).

Sociale bindingen en gevoelens van schaamte door schuld (*shame-guilt*) kunnen van invloed zijn op de werking van herstelbemiddeling (Burik, et al., 2010; Fellegi, 2008). Schaamte door schuld kan dus van invloed zijn op de bereidheid van de dader om iets recht te zetten. Uit onderzoek naar herstelbemiddeling in Nederland blijkt dat het voor de dader van belang is om het vertrouwen van zijn omgeving en ouders terug te winnen. Dit zal de re-integratie en rehabilitatie in de maatschappij te bevorderen en de relatie met het sociale netwerk verstevigen (Steketee, et al., 2006). Uit Australisch onderzoek naar *herstelrecht* blijkt dat afkeuring van ‘kwalitatieve sociale bindingen’, zoals familie en vrienden, normverhelderend kan werken (Daly, 2002). Bij *herstelbemiddeling* is morele afkeuring in het algemeen effectiever wanneer deze afkomstig is van slachtoffers en van ‘kwalitatieve sociale bindingen’ dan van justitiële autoriteiten (Stokkom, 2004).

Onderzoek, gedaan in andere westerse landen dan Nederland, toont aan dat 39% van de daders aangeeft dat zij excuus aanbieden om hun familie een plezier te doen. Uit onderzoek naar slachtoffer-dadergesprekken in Nederland blijkt dat de ouders het positief vinden dat hun kind het verhaal vertelt met de bijbehorende excuses of spijt en benadrukken vooral dat ze hopen dat hun zoon of dochter er wat van geleerd heeft (Steketee, et al., 2006). Waarschijnlijk zal een dader met (hechte) sociale bindingen zijn omgeving inlichten over eventuele slachtoffer-daderbemiddeling. Bij sommige vormen van bemiddeling, zoals Echt Recht-conferentie, kan het sociale netwerk aan de bijeenkomst deelnemen. Uit onderzoek blijkt dat het sociale netwerk van de dader onder de indruk is van de sfeer waarin het gesprek heeft

plaatsgevonden (Steketee, et al., 2006). Daders zouden dus kunnen deelnemen aan slachtoffer-daderbemiddeling om een positief signaal richting hun omgeving af te geven.

Daders en hun zelfbeeld

Een laag publiek en moraal zelfbeeld en een lage sociale acceptatie kan zich bij daders uiten in: schaamte door schuld (Harris, et al., 2004), spijt, stress, moeite met verwerking, zichzelf iets kwalijk nemen, kans op herhaling en empathie ten opzichte van het slachtoffer (Steketee, et al., 2006). Volgens Shnabel en Nadler (2008) tast dader-zijn het publieke en morele zelfbeeld aan (uit angst voor maatschappelijke uitsluiting door normoverschrijding), wat resulteert in een grotere behoefte aan sociale acceptatie. Een aantasting van het publieke en morele zelfbeeld betekent in dit geval de mate waarin de dader door het slachtoffer denkt gezien te worden als immoreel. Maar ook in hoeverre de dader denkt dat het slachtoffer zijn gedrag ongepast en, ethisch gezien, verwerpelijk vindt. De behoefte aan sociale acceptatie is volgens Shnabel en Nadler hoog wanneer de dader:

- een sterke behoefte heeft om het slachtoffer zijn overwegingen uit te leggen
- het prettig vindt dat het slachtoffer zijn beweegredenen begrijpt
- het slachtoffer wil laten weten dat hij geprobeerd heeft om eerlijk te handelen en niet gedachteloos gehandeld heeft
- het slachtoffer wil laten begrijpen dat hij geen wreed persoon is

Voor de daders in het onderzoek van Shnabel en Nadler is het publieke en morele zelfbeeld en de bereidheid tot hereniging groter na een bericht van sociale acceptatie door de andere partij (het slachtoffer). Dit ‘sociale acceptatie bericht’ bevat uitingen van begrip van het slachtoffer dat de dader geen andere keus had en het slachtoffer dit ongemak dus moest doorstaan. Wij veronderstellen dat de aantasting van het publieke en morele zelfbeeld na het misdrijf zich niet alleen uit ten opzichte van het slachtoffer, maar ook in algemene zin, bijvoorbeeld ten opzichte van de omgeving van de dader.

Hypothese 3: Daders met een hechte binding met hun omgeving, en bij wie de omgeving het misdrijf negatief beoordeelt, hebben een lager publiek moraal zelfbeeld en een sterker gevoel van sociale uitsluiting dan daders met een zwakke binding met hun omgeving die het misdrijf niet negatief beoordeelt.

Concrete behoeften daders

In Nederland lijkt de voornaamste reden voor de daders om deel te nemen aan herstelbemiddeling te zijn dat zij spijt hebben van hun daad en aan het slachtoffer willen uitleggen waarom zij het gedaan hebben (Steketee, et al., 2006). Onderzoek in andere westerse landen dan Nederland wijst uit dat redenen voor daders om hun slachtoffer te ontmoeten zijn: excuus aanbieden (38%), slachtoffers helpen genezen (38%) en iets doen waar het slachtoffer baat bij heeft (26%). Daarnaast hopen daders dat bemiddeling hen zal baten (74%), bemiddeling bijdraagt aan hun eigen herstel (33%), het slachtoffer anders tegen hen aankijkt (21%) en hebben zij spirituele redenen om het slachtoffer te ontmoeten (18%) (Umbreit, et al., 2003).

Naar ons idee zijn de behoeften van de dader, genoemd in de paragrafen hiervoor, de aanleiding tot deze beweegredenen (concrete behoeften).

Hypothese 4: Naarmate daders een lager publiek moraal zelfbeeld en een sterker gevoel van sociale uitsluiting na een misdrijf hebben, zullen zij een sterke behoefte hebben om hun beweegredenen uit te leggen, excuus aan te bieden en het slachtoffer te 'helpen' en zijn zij daarom vaker bereid deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Hypothetisch model psychologische behoeften-route daders

In het hypothetische model 'psychologische behoeften-route daders' (figuur 3), wordt verondersteld dat daders die een hechte binding met hun omgeving hebben, en wanneer de omgeving het misdrijf negatief beoordeelt, vaker een lager publiek moraal zelfbeeld en een lagere sociale acceptatie hebben. Zij zijn daardoor vaker bereid om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling dan daders met een zwakke binding met de omgeving die het misdrijf niet negatief beoordeelt.

Naarmate de binding met de omgeving en het negatief oordeel toeneemt, zal de behoefte aan herstel van het publiek moraal zelfbeeld en sociale acceptatie toenemen. Ook zal de dader vaker bereid zijn deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Er wordt dus een positief lineair verband verwacht.

Bij daders zijn de voornaamste redenen van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling: excuus aanbieden, het slachtoffers helpen genezen en iets doen waar het slachtoffer baat bij heeft (Umbreit, et al., 2003). Daarom veronderstellen wij dat de relatie tussen de behoefte aan herstel van zelfbeeld en sociale acceptatie en bereidheid om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling gemedieerd wordt door deze 'beweegredenen'.

Figuur 3: hypothetisch model psychologische behoeften-route daders.

Moment van aanmelden dader

De aanmelding kan, net als de bemiddeling zelf, zowel vóór als na de strafzitting plaatsvinden (Slachtoffer in Beeld, 2012a). Iets minder dan de helft (43%) van het bemiddeld contact vond in 2011 vóór de strafzitting plaats (Slachtoffer in Beeld, 2013a). De officier van justitie kan middels een verslag worden geïnformeerd over eventuele slachtoffer-daderbemiddeling. De meeste officieren wegen de informatie van SiB veelal in positieve zin mee in de straftoemeting. Sommigen waarderen een aanmelding van de dader bij SiB op zich al positief, wat kan resulteren in strafvermindering (Burik, et al., 2010).

Australisch onderzoek naar herstelrecht, waarin bemiddeling een meer verplicht karakter in het rechtsproces heeft, wijst uit dat 27% van de jonge daders aangeeft geen spijt te hebben, maar er via excuus maken makkelijker vanaf probeert te komen. 39% geeft aan dat zij zich verplicht voelt. 61% van de daders heeft werkelijk spijt (Daly, 2006). Verwacht wordt dat het gevoel van verplichting samenhangt met het moment van aanmelden voor slachtoffer-daderbemiddeling

Hypothese 5: Daders die vóór de strafzitting zijn aangemeld voor slachtoffer-daderbemiddeling zijn in sterkere mate bereid mee te werken vanuit een gevoel van verplichting met als doel om strafvermindering te krijgen. Dit in vergelijking met daders die na de strafzitting aangemeld zijn voor slachtoffer-daderbemiddeling.

Hypothese 6: Daders die vóór de strafzitting zijn aangemeld voor slachtoffer-daderbemiddeling hebben minder sterk de behoefte om hun publiek moraal zelfbeeld te vergroten en hun gevoel van sociale uitsluiting te verminderen. Dit in vergelijking met daders die na de strafzitting aangemeld zijn voor slachtoffer-daderbemiddeling, zij zijn in sterke mate bereid mee te werken vanuit de behoefte om hun publiek moraal zelfbeeld te vergroten.

Hypothetisch model strategische motieven-route daders

In het hypothetische model ‘strategische motieven-route daders’ (figuur 4), wordt verondersteld dat daders die vóór de strafzitting aangemeld zijn zich vaker ‘verplicht’ voelen

om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Dit om op deze manier goed over te komen bij justitie, met bijvoorbeeld strafvermindering als doel. Daardoor zijn zij waarschijnlijk vaker bereid om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling dan daders die na de strafzitting aangemeld worden. Onder 'motieven dader' wordt, naast strafvermindering als doel, de mate waarin de dader zich 'verplicht' voelt om deel te nemen aan slachtoffer- daderbemiddeling verstaan. Dit gevoel van 'verplichting' kan bijvoorbeeld worden versterkt door: ouders, vrienden, leraren, institutionele bindingen (school, werk, verenigingen) (Steketee, et al., 2006). Daarnaast zouden de advocaat en/of justitie ook een gevoel van verplichting kunnen opwekken. De daarbij horende motivatie speelt ook een rol zoals: werkelijke spijt in plaats van zich verplicht voelen om excuus aan te bieden (Daly, 2006).

We verwachten dat wanneer een dader handelt vanuit een gevoel van verplichting, dit sterk correleert met de keuze om zich vóór de strafzitting aan te melden voor slachtoffer-daderbemiddeling. Daarnaast verwachten we dat de daders die zich verplicht voelen om deel te nemen, vaker gebruik zullen maken van andere vormen van bemiddeling dan een slachtoffer-dadergesprek, bijvoorbeeld briefcontact. Een dader met een verplicht gevoel zal zich er hoogstwaarschijnlijk gemakkelijk van af willen maken. Briefcontact is dan waarschijnlijk laagdrempeliger dan een gesprek met het slachtoffer. Verwacht wordt dat daders die vóór de strafzitting aangemeld zijn zich vaker verplicht voelen en hierdoor vaker bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling (met name briefwisseling).

Figuur 4: hypothetisch model strategische motieven-route daders.

Methode

Respondenten

Praktisch gezien heeft het veel voeten in aarde om slachtoffers en daders te benaderen, mede daarom is de survey afgenomen bij *bemiddelaars* van SiB. De slachtoffers en daders worden op deze manier ontzien en het bemiddelingsproces behoudt zijn natuurlijke verloop.

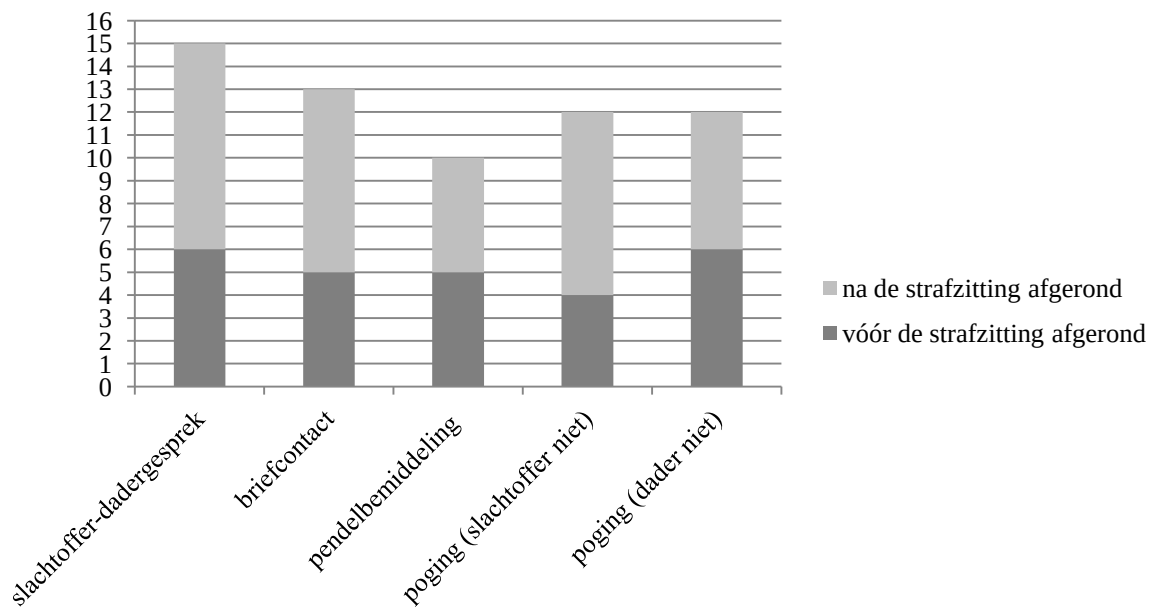
De bemiddelaar is gedurende het gehele proces van slachtoffer-daderbemiddeling betrokken. Uit onderzoek blijkt dat bemiddelaars zorgvuldig werken en aangeven dat een goede voorbereiding erg belangrijk is, zoals bij het bespreken van ieders behoeften en verwachtingen (Burik, et al., 2010). Hierbij moet opgemerkt worden dat elke bemiddelaar, ondanks de training van SiB, een persoonlijke werkwijze kan hebben. In dit huidige onderzoek wordt hier rekening mee gehouden door de manier van vraagstellen en analyseren, zodat dit zo weinig mogelijk invloed heeft op de resultaten van dit onderzoek.

Bij SiB werken circa 30 bemiddelaars. Uiteindelijk zijn via SiB 17 bemiddelaars benaderd, waarvan 7 mannen en 10 vrouwen. Al deze bemiddelaars behandelen bij SiB 17 zaken of meer per jaar. Men zou dus van ervaren bemiddelaars kunnen spreken. Hiervan hebben 13 bemiddelaars (76%) deelgenomen aan dit huidige onderzoek. 4 bemiddelaars (23%) namen niet deel i.v.m., drukte, persoonlijke omstandigheden of zij wilden alleen meewerken wanneer dit noodzakelijk was.

Selectie zaken Slachtoffer in Beeld

De voor dit huidige onderzoek geselecteerde zaken betreffen de verzoeken tot bemiddeld contact na een misdrijf, die zijn binnengekomen bij SiB. Deze zaken hebben een nummer dat correspondeert met de registratiegegevens van SiB. Om voldoende te randomiseren en zelfselectie te voorkomen kregen de bemiddelaars de nummers van de zaken toegewezen. De toegewezen zaken verschillen in uitkomst (wel of geen deelname) en soort delict (ernstig tot minder ernstig, persoonlijke en vermogensdelicten en delicten waarbij veel agressie aan de orde kwam). De selectie is gebaseerd op actualiteit (de meest recent afgeronde zaken) en betreft vooral zaken uit 2011. Dit in verband met het herinneren van de gebeurtenissen door de bemiddelaar. SiB heeft ons voorzien van de bijbehorende registratiegegevens (wel/geen en soort deelname). In totaal zijn er 85 zaken door ons voorgeselecteerd, hiervan zijn uiteindelijk over 62 zaken (73% van het totaal aantal voorgeselecteerde zaken) vragen beantwoord. Alle bemiddelaars (op een enkele na) beantwoordden vragen over zaken met vijf verschillende soorten uitkomsten (zie figuur 5).

Er zijn pogingen waarbij het slachtoffer niet wilde (maar waarbij de dader wel aangaf bemiddeld contact te willen) en pogingen waarbij de dader niet wilde (maar het slachtoffer wel aangaf bemiddeld contact te willen). In totaal zijn er meer zaken geselecteerd die resulteren in bemiddeld contact (gesprek, brief, pendelbemiddeling) dan in een poging. Dit betekent dat er een onevenredige verdeling is van zaken waarbij wel of geen bemiddeld contact heeft plaatsgevonden.

Figuur 5: aantal geanalyseerde zaken per bemiddelingsuitkomst.

Pogingen waarbij beide partijen niet willen, komen nauwelijks voor en zijn daarom buiten beschouwing gelaten. Zaken die (nog) niet formeel tot contact hebben geleid, of wanneer geen sprake is van een ‘poging’, zijn niet geselecteerd (vanwege het ontbreken van de afhankelijke variabele). In totaal zijn er van de 62 geselecteerde zaken van SiB 26 zaken (43%) vóór de strafzitting afgerond en 36 zaken (57%) na de strafzitting afgerond (zie figuur 5).

Design

Dit huidige onderzoek betreft een correlationeel-design. De centrale afhankelijke variabelen worden gemeten middels een aantal voorspellers hiervan (de onafhankelijke variabelen). De onafhankelijke variabelen zijn beschrijvend van aard. De afhankelijke variabelen bestaan dus uit of het slachtoffer en/of dader bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling (slachtoffer-dadergesprek, briefcontact, pendelbemiddeling of een poging). Zie bijlage 3 voor een overzicht van alle variabelen. Het onderzoeksdesign ziet er als volgt uit:

- *Hypothese 1*: mate van leed - attributies – herstel van controle
- *Hypothese 2*: herstel van controle - contactbehoeften - deelname *slachtoffer*
- *Hypothese 3*: binding en oordeel omgeving - zelfbeeld en sociale acceptatie

- *Hypothese 4:* zelfbeeld en sociale acceptatie - beweegredenen - deelname *dader*
- *Hypothese 5:* moment van aanmelden (vóór of na strafzitting) - strafvermindering - deelname *dader*
- *Hypothese 6:* moment van aanmelden (vóór of na strafzitting) - motieven - deelname *dader*

Ook wordt ‘efficacy’ gemeten, dit geeft weer wat slachtoffers en daders als voornaamste nut van slachtoffer-daderbemiddeling ervaren.

Materiaal

De meeste variabelen zijn gemeten middels de survey. De survey bevat een combinatie van zowel open als gesloten vragen. De open vragen (bijlage 1) gaan over wat bemiddelaars over het algemeen als veelvoorkomende behoeften en gevoelens beschouwen van daders en slachtoffers. Deze open vragen hebben als doel om eventuele aanvullende, niet vooraf gedefinieerde, behoeften en/of gevoelens in beeld te brengen. Daarnaast kan dit nuttig zijn om de deelnemers geen woorden in de mond te leggen. Alle deelnemers beantwoordden de open vragen voordat zij de gesloten vragen beantwoordden. De open vragen dienen er dus ook voor om te waarborgen dat de gesloten vragen (gebaseerd op literatuur) de juiste inhoud bevatten. De gesloten vragen (bijlage 2) gaan over specifieke zaken bij SiB. De gesloten vragen bevatten elk een 5 punts-Likertschaal die de score meet op de variabelen, zoals specifieke behoeften van slachtoffers en de daders.

Procedure

Alle vragen zijn in juli 2012 getest in een pilot met een bemiddelaar. Dit om zoveel mogelijk te voorkomen dat essentiële aspecten buiten beschouwing gelaten zouden worden. Eventuele suggesties en aanvullingen zijn meegenomen. Zo is het aantal open vragen teruggebracht naar negen vragen, omdat het beantwoorden van deze vragen erg veel tijd in beslag nam. En aan de gesloten vragen is bij de ‘concrete behoeften van het slachtoffer’, het item ‘erkenning’ toegevoegd.

De bemiddelaars zijn benaderd door SiB met het verzoek om deel te nemen aan dit huidige onderzoek. Elke bemiddelaar die aangaf te willen participeren is daarna door ons benaderd. De survey is per e-mail verspreid onder de bemiddelaars. De bemiddelaars konden de survey via internet beantwoorden. Hierdoor konden zij de survey op een desgewenst tijdstip en desgewenste locatie invullen. Tijdens het beantwoorden van de vragen hadden de bemiddelaars de mogelijkheid om te beschikken over de benodigde stukken over de

desbetreffende zaken. Zo kunnen ze een beter beeld krijgen van de emoties en behoeften rondom deze bemiddeling.

Het invullen van de survey nam ongeveer 60 minuten in beslag. De bemiddelaars hebben hiervoor één uur financieel vergoed gekregen via SiB. De surveys zijn beantwoord in de periode augustus tot en met oktober 2012.

Betrouwbaarheidsanalyse en constructen

Bij alle vragen in de survey is er de optie om ‘niet van toepassing’ (n.v.t.) in te vullen. Dit om te voorkomen dat bemiddelaars zouden gaan ‘gokken’ wanneer zij bijvoorbeeld niet beschikten over de desbetreffende informatie. De categorie ‘n.v.t.’ is beschouwd als ontbrekende data en is niet meegenomen in verdere analyses.

De mate van leed van het slachtoffer is gemeten door onder andere de vraag: In welke mate ondervond het slachtoffer in deze zaak naar aanleiding van dit delict angst? Dit kon de bemiddelaar beantwoorden met: 0. helemaal niet, 1. een klein beetje, 2. redelijk, 3. behoorlijk, 4. heel erg of ‘n.v.t.’. Een factoranalyse bevestigt de samenhang van dit construct. Een principal component analyse met direct oblimin rotatie geeft aan dat deze onderliggende factoren (componenten met een Eigenwaarde groter dan 1) 65% van de variantie verklaren. In de ‘structure matrix’ zijn alle waarden $\geq .64$, behalve ‘woede’ en ‘fysieke pijn’. ‘Woede’ hangt sterker samen met een eventuele 2^e factor (die ook een Eigenwaarde groter dan 1 heeft) ($r = .75$) en ‘fysieke pijn’ ook, ($r = .61$). ‘Woede’ en ‘fysieke pijn’ zijn echter inherent aan leed, omdat deze factoren inhoudelijk relevant zijn, zijn zij niet verwijderd uit het construct. De mate van leed (13 items; $\alpha = .95$) geeft aan in hoeverre het slachtoffer leed ervaart naar aanleiding van het delict.

Bij het construct ‘externe attributies’ wijst een principal component analyse uit dat de factor die ten grondslag ligt aan deze onderliggende factoren meer dan 77% van de variantie verklaart. In deze factoranalyse zijn 3 onderliggende factoren opgenomen die samenhangen met dezelfde factor (die een Eigenwaarde groter heeft dan 1). Alle onderliggende factoren correleren sterk met deze factor ($r = .84$ of groter). Externe attributies (3 items; $\alpha = .85$) is de mate waarin het slachtoffer het delict toeschrijft aan zaken buiten zichzelf zoals: omstandigheden, omgevingsfactoren en de plaats waar hij zich bevond. Attributies ten opzichte van de dader en het eigen gedrag van het slachtoffer (interne attributies) zijn apart opgenomen en bevatten beiden 1 item. Het ‘eigen gedrag’ laadt namelijk minder hoog op de factor ‘externe attributies’ ($r = .71$). Omdat het ‘eigen gedrag’ inhoudelijk verschilt van

omstandigheden en omgevingsfactoren is deze apart opgenomen. ‘Attributies ten opzichte van de dader’ hangt sterk samen met een andere factor ($r = .96$).

Een principal component analyse wijst uit dat de factor die ten grondslag ligt aan de items opgesteld om de ‘behoefte van het slachtoffer aan herstel van controle’ te meten meer dan 77% van de variantie verklaart. ‘Behoeft van het slachtoffer aan herstel van controle’ (8 items; $\alpha=.95$) is de mate waarin het slachtoffer behoefte heeft aan het gevoel van: weerbaarheid, veiligheid, controle over eigen handelen, zeggenschap, invloed, controle (in het algemeen), zich sterk voelen en het in bedwang kunnen houden van zijn eigen emoties.

De onderliggende factoren van het construct ‘contactbehoeften’ verklaren 69% van de variantie, wijst een principal component analyse uit. ‘Contactbehoeften’ (4 items; $\alpha=.85$) houdt in in hoeverre het slachtoffer informatiebehoefte heeft, contact wil met iemand die verantwoordelijk is voor het delict, erkenning wil en de dader de impact van zijn acties wil laten zien.

Ook de inspanning van de bemiddelaar ten opzichte van het slachtoffer is gemeten, een principal component analyse wijst uit dat de onderliggende factoren van dit construct 89% van de variantie verklaren. De inspanning van de bemiddelaar ten opzichte van het slachtoffer (3 items; $\alpha=.94$) geeft de mate aan waarin de bemiddelaar moeite moest doen om het slachtoffer: het nut van bemiddeling in te laten zien, zijn vertrouwen te krijgen en inzicht te verschaffen zodat hij meewerkt aan slachtoffer-daderbemiddeling. Ook de variatie gedurende het proces tot bemiddeling in de bereidheid van het slachtoffer tot deelname is gemeten, dit construct bevat 1 item.

Voor de modellen die van toepassing zijn op de dader gaan andere variabelen op. ‘Binding omgeving dader’ (7 items; $\alpha=.96$) en ‘oordeel omgeving dader’ (7 items; α =onbekend) zijn apart geanalyseerd in een betrouwbaarheids- en factoranalyse, maar zij zijn samen opgenomen in één construct. Antwoorden op deze vragen wijzen uit dat bemiddelaars waarschijnlijk beschikken over weinig informatie van de omgeving van de dader. Het gaat hierbij om vragen in hoeverre de dader een band heeft met onder andere familie, vrienden en collega’s en hoe deze relaties van de dader het begaan van het delict beoordelen (0. sterk vergoelijken, 1. licht vergoelijken, 2. neutraal, 3. licht afkeuren, 4. sterk afkeuren of n.v.t.). Bij deze vragen is opvallend vaak ‘n.v.t.’ ingevuld door de bemiddelaars, waardoor er data ‘ontbreekt’. Waarschijnlijk is hierdoor met deze gegevens geen betrouwbaarheids- en factoranalyse te realiseren.

Een principal component analyse wijst uit dat de onderliggende factoren in het construct ‘behoefte van dader aan herstel van zelfbeeld’ 75% van de variantie verklaren. ‘Behoeft van

dader aan herstel van zelfbeeld' (7 items; $\alpha=.94$) geeft aan in hoeverre de dader onder andere schaamte door schuld, spijt en stress ervaart naar aanleiding van het delict. De onderliggende factoren van het construct 'behoefte aan herstel van sociale acceptatie' verklaren, volgens een principal component analyse, 68% van de variantie. 'Herstel van sociale acceptatie' (10 items; $\alpha=.94$) is de mate waarin de dader behoefte heeft aan onder andere: het herstellen van zijn zelfbeeld, het herstellen van hoe zijn omgeving tegen hem aan kijkt, integratie in de maatschappij en het afgeven van een positief signaal naar zijn omgeving. De variabelen 'behoefte van dader aan herstel van zelfbeeld' en 'behoefte aan herstel van sociale acceptatie' zijn apart geanalyseerd in een betrouwbaarheids- en factoranalyse, maar zij zijn samen opgenomen in één construct.

De onderliggende factoren van het construct 'binding met wetten en regels' verklaren, volgens een principal component analyse, 86% van de variantie. De mate waarin de dader een binding met wetten en regels (2 items; $\alpha=.91$) heeft, geeft aan in hoeverre de dader wetten en regels nastreeft en binding met de maatschappij ervaart.

Een principal component analyse wijst uit dat de onderliggende factoren in het construct 'beweegredenen' 72% van de variantie verklaren. 'Beweegredenen' (5 items; $\alpha=.90$) is de mate waarin de dader onder andere de behoefte heeft om zijn: beweegredenen uit te leggen, excuus aan te bieden en het slachtoffer te willen 'helpen' bij het verwerken van het delict.

Ook bij daders is de inspanning van de bemiddelaar gemeten, een principal component analyse wijst uit dat de onderliggende factoren van dit construct 86% van de variantie verklaren. De inspanning van de bemiddelaar ten opzichte van de dader (3 items; $\alpha=.92$) geeft de mate aan waarin de bemiddelaar moeite moest doen om de dader: het nut van bemiddeling in te laten zien, zijn vertrouwen te krijgen en inzicht te verschaffen zodat hij meewerkt aan slachtoffer-daderbemiddeling. Ook de variatie gedurende het proces tot bemiddeling in de bereidheid van de dader tot deelname is gemeten, dit construct bevat 1 item.

Uit de registratiegegevens van SiB blijkt dat er van onvoldoende zaken bekend is of de dader zich vóór of na de strafzitting heeft aangemeld. Vandaar dat er is gekozen voor de variabele 'afronden van het bemiddelingsproces' bij SiB (vóór of na strafzitting) in plaats van aanmelding. Mocht het bemiddelingsproces bij SiB vóór de strafzitting zijn afgerond dan is het zeker dat de aanmelding ook heeft plaatsgevonden vóór de strafzitting en is de kans op hoop op strafvermindering van de dader wellicht groter (afgeleid van hypothese 5).

Een principal component analyse wijst uit dat de onderliggende factoren in het construct 'motieven dader (strafvermindering als doel)' 79% van de variantie verklaren. 'Motieven dader (strafvermindering als doel)' (3 items; $\alpha=.86$) is de mate waarin daders zich aanmelden

voor slachtoffer-daderbemiddeling met als doel om strafvermindering te krijgen. Overige motieven, zoals zijn omgeving (familie, vrienden etc.) een plezier te doen, zijn ook gemeten. De onderliggende factoren van 'motieven dader (omgeving)' verklaren, volgens een principal component analyse, 89% van de variantie. 'Motieven dader (omgeving)' (5 items; $\alpha=.97$) is anders dan 'motieven dader (spijt en zelf willen)'. Een principal component analyse wijst uit dat de onderliggende factoren in het construct 'motieven de dader (spijt en zelf willen)' 90% van de variantie verklaren. 'Motieven dader (spijt en zelf willen)' (2 items; $\alpha=.90$) geeft de mate van aan waarin de dader aan bemiddeling deelneemt vanuit de motivatie spijt en/of zelf bemiddeling willen.

Resultaten open vragen

Behoeften van slachtoffers en redenen om niet deel te nemen

Op de vraag wat *slachtoffers* in het algemeen aangeven tijdens het contact met de bemiddelaar noemen de bemiddelaars hoofdzakelijk de volgende behoeften:

1. Vragen stellen aan de dader (over motieven en beweegredenen) (13 keer genoemd)
2. De dader de gevolgen willen vertellen (8 keer genoemd)
3. Erkenning krijgen (6 keer genoemd)
4. Willen weten wie de dader is (4 keer genoemd)
5. Excuus krijgen (4 keer genoemd)

Deze antwoorden bevestigen naar ons idee dat concrete behoeften een rol spelen bij bemiddeling. Zoals: informatiebehoefte (vragen stellen), contact met de verantwoordelijke van het delict, de dader de impact van zijn acties vertellen en erkenning krijgen.

Op de vraag wat door *slachtoffers* de meest genoemde redenen zijn om *niet* deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling, antwoorden de bemiddelaars vooral:

1. Emoties niet opnieuw willen oprakelen (10 keer genoemd)
2. Niets meer met de dader te maken willen hebben (7 keer genoemd)
3. Voegt niets toe of is te lang geleden (7 keer genoemd)
4. De dader (zijn spijt) niet geloven (6 keer genoemd)
5. Angst, woede en stress (6 keer genoemd)
6. Het excuus van de dader niet willen/kunnen aanvaarden (2 keer genoemd)
7. Denken dat de dader deelneemt om strafvermindering te krijgen (2 keer genoemd)

Behoeften van daders en redenen om niet deel te nemen

Op de vraag wat *daders* in het algemeen aangeven tijdens het contact met de bemiddelaar noemen de bemiddelaars hoofdzakelijk de volgende behoeften:

1. Excuus aanbieden (13 keer genoemd)
2. Iets voor het slachtoffer willen doen (goedmaken/herstellen, vragen beantwoorden, angst wegnemen) (11 keer genoemd)
3. Uitleggen waarom het gebeurd is en wat hun aandeel is (5 keer genoemd)
4. Een andere kant van zichzelf laten zien (4 keer genoemd)
5. Nieuwe start maken (het afsluiten), hun leven beteren (3 keer genoemd)
6. Het reduceren van schuldgevoel (2 keer genoemd)
7. Herstel van het zelfbeeld (2 keer genoemd)
8. Denkt dat hij strafvermindering kan krijgen (1 keer genoemd)

Deze antwoorden bevestigen naar ons idee dat zowel psychologische als concrete behoeften een rol spelen bij bemiddeling. Zoals: het herstel van het zelfbeeld (psychologische behoefte), excuus maken en het slachtoffer ‘helpen’ (concrete behoeften).

Op de vraag wat door *daders* de meest genoemde redenen zijn om *niet* deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling, antwoorden de bemiddelaars vooral:

1. Niet inzien van het belang (10 keer genoemd)
2. Straf is genoeg (7 keer genoemd)
3. Het slachtoffer is ook schuldig (4 keer genoemd)
4. Geen verantwoordelijkheid willen nemen (4 keer genoemd)
5. Het achter zich willen laten/het is te lang geleden (4 keer genoemd)
6. Geen spijt of schaamte hebben (3 keer genoemd)
7. Angst voor confrontatie met het slachtoffer (3 keer genoemd)

Binding en oordeel omgeving dader

Op de vraag met wie *daders* over het algemeen een belangrijke relatie en/of band hebben, antwoorden bemiddelaars vooral:

1. Ouder(s) (met name de moeder) (11 keer genoemd)
2. Overige familieleden (6 keer genoemd)
3. Vrienden (5 keer genoemd)
4. Partner (3 keer genoemd)
5. Mentor (1 keer genoemd)

Hoe deze relaties het begaan van het misdrijf beoordelen is wisselend volgens de bemiddelaars. Meestal keurt de omgeving het begaan van het delict af (10 keer genoemd). Soms vergoelijken (5 keer genoemd) of bagatelliseren (3 keer genoemd) ouders of (criminele) vrienden het begaan van het delict. Ook leggen ouders wel eens de schuld bij instanties (zoals politie, een reactie uit schaamte volgens een bemiddelaar). Er wordt onderscheid gemaakt tussen jonge daders en andere daders, bij jonge daders lijken de ouders een belangrijkere rol te spelen.

Motieven deelname dader

Op de vraag of de bemiddelaars denken dat daders die zich over het algemeen vóór de strafzitting aanmelden voor slachtoffer-daderbemiddeling, dit (ook) doen om strafvermindering te krijgen, antwoordden zij zeer wisselend. Eén bemiddelaar antwoordde dat alle daders erop hopen, terwijl andere bemiddelaars antwoordden dat dit geen rol speelt (2 keer genoemd). Veel antwoorden van bemiddelaars duiden erop dat strafvermindering meespeelt (10 keer genoemd), maar dat dit meestal niet de hoofdzakelijke reden is voor aanmelding voor slachtoffer-daderbemiddeling. Hoewel het wel aanleiding kan zijn voor aanmelding voor bemiddeling (volgens een bemiddelaar).

Efficacy slachtoffers en daders

Op de vraag welke aspecten van slachtoffer-daderbemiddeling, in de aanloop naar een bemiddeld contact, door *slachtoffers* als het meest nuttig en waardevol worden gezien noemen de bemiddelaars vooral:

1. Dat het bijdraagt aan de verwerking van het delict (periode afsluiten) (6 keer genoemd)
2. Dat *slachtoffers* kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van *daders* (dat de dader zoiets nooit meer doet en dat daders een nieuwe start kunnen maken) (5 keer genoemd)
3. Het *slachtoffer* afspraken kan maken met de *dader* over hoe met elkaar om te gaan als zij elkaar nog eens treffen (1 keer genoemd)

Op de vraag welke aspecten van slachtoffer-daderbemiddeling, in de aanloop naar een bemiddeld contact, door *daders* als het meest nuttig en waardevol worden gezien noemen de bemiddelaars vooral:

1. Dat het goed voelt om niet afgewezen te worden tijdens het gesprek en/of als het slachtoffer excuus aanvaart (5 keer genoemd)
2. Schoon schip maken (schuld inlossen) (3 keer genoemd)

3. Weten dat het slachtoffer niet meer razend en/of bang is (3 keer genoemd)
4. Waardering krijgen van de sociale leefomgeving en een nieuwe start kunnen maken/het afsluiten (3 keer genoemd)

Naar ons idee bevestigen deze antwoorden dat de binding en het oordeel van de omgeving van de dader een rol spelen bij bemiddeling.

Veel daders vertrekken opgelucht na bemiddeling en bij sommige daders raadt de advocaat bemiddeling aan om een goede indruk te maken bij de rechter (volgens een bemiddelaar).

De antwoorden op de open vragen ondersteunen in het algemeen de door ons vooronderstelde behoeften die geïntegreerd zijn in verschillende routes (zie figuur 2, 3 en 4). Leed (en de verwerking hiervan) en contactbehoeften blijken voor *slachtoffers* een rol te spelen bij slachtoffer-daderbemiddeling. Ook bevestigt dit dat bij *daders* de omgeving en iets willen herstellen (excuus maken, maar ook een nieuwe start willen maken), van belang zijn bij bemiddeling. Daarnaast blijkt dat over strafvermindering regelmatig vragen gesteld worden (zowel door slachtoffers als daders). Dit bevestigt dat deze behoefte invloed zou kunnen hebben op de bereidheid van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Resultaten hypothesen en modellen

Om de onderlinge directe verbanden tussen de variabelen te meten zijn enkelvoudige lineaire en logistische regressieanalyses met bootstrap methode uitgevoerd. Omdat de uitkomsten op de afhankelijke variabele onevenredig verdeeld zijn, is gekozen voor deze bootstrap methode. Hierdoor kan er een betrouwbare analyse worden gedaan. De onderlinge directe verbanden zijn uitgedrukt in beta's en $\exp(\beta)$. Deze verbanden staan in de tabellen in de bijlagen. Bij analyses met de afhankelijke variabele 'deelname slachtoffer/dader aan slachtoffer-daderbemiddeling' zijn logistische regressieanalyses met bootstrap methode uitgevoerd. Deze verbanden zijn daarom weergegeven in $\exp(\beta)$, hiervoor geldt dat wanneer deze kleiner zijn dan 1 het om een negatief verband gaat.

Alle modellen en bijbehorende variabelen zijn getest middels meervoudige regressieanalyse met bootstrap methode. De variabelen in relatie tot de afhankelijke variabele 'deelname slachtoffer/dader aan slachtoffer-daderbemiddeling' zijn gemeten door middel van een meervoudige logistische regressie-analyse met bootstrap methode. Omdat elke bemiddelaar vijf zaken beantwoord heeft, is er sprake van geneste data. De effecten zouden eventueel

verklaard kunnen worden vanuit het gegeven dat sommige zaken ingevuld zijn door dezelfde bemiddelaar. Omdat we graag de effecten verklaren op het niveau van de zaken (i.p.v. de bemiddelaar) controleren we dit door ook multilevel-analyses uit te voeren. Hierdoor kunnen de eventuele effecten, veroorzaakt doordat er verschillen zijn tussen bemiddelaars in hoe zij zaken beoordeelden, weggenomen worden. De afhankelijkheid, die bestaat tussen sommige zaken omdat deze zijn ingevuld door één bepaalde bemiddelaar, wordt weggefilterd. Bij de analyses waarbij gemeten wordt met de afhankelijke variabele ‘deelname slachtoffer/dader aan slachtoffer-daderbemiddeling’, zijn multilevel-analyses niet mogelijk. Dit omdat er te weinig of zelfs geen spreiding is op deze variabele bij de meeste bemiddelaars. Per bemiddelaar zijn namelijk vragen gesteld over zaken die resulteerden in: 1 ‘poging’ waarbij het slachtoffer niet wil (= geen bereidheid) en 1 ‘poging’ waarbij de dader niet wil (= geen bereidheid).

Resultaten hypothesen slachtoffers

In hypothese 1 wordt verondersteld: *Slachtoffers die een hoge mate van leed ervaren maken gemiddeld vaker externe attributies dan interne attributies en hebben vaker een sterker gevoel van controleverlies dan slachtoffers die in mindere mate leed ervaren.*

De resultaten tonen aan dat er een relatief sterke en significante relatie bestaat tussen de mate waarin het slachtoffer leed ervaart en de behoefte van het slachtoffer aan herstel van controle ($\beta = .743, p = .001$). Externe attributies zijn daarbij van invloed ($\beta = .233, p = .027$). Interne attributies hebben volgens deze analyse geen invloed op de mate van leed van het slachtoffer ($\beta = .189$ en $p = .103$). Er is dus ondersteuning gevonden voor hypothese 1 (zie bijlage 4, tabel 1).

In hypothese 2 wordt verondersteld: *Naarmate slachtoffers na een misdrijf een sterk gevoel van controleverlies hebben, zullen zij een sterke behoefte hebben aan informatie, een vorm van menselijk contact met de verantwoordelijke (dader) en om de dader de impact van zijn acties te laten inzien. Zij zijn daarom vaker bereid deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.*

De behoefte aan herstel van controle is niet van invloed op de ‘contactbehoeften’ van het slachtoffer ($\beta = .160, p = .241$). De behoefte aan herstel van controle is, volgens deze analyses ook niet van invloed op deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = .864, p = .627$). Wel is er een effect gemeten van ‘contactbehoeften’ op de bereidheid om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = 3.422, p = .005$). Er is dus gedeeltelijk ondersteuning gevonden voor hypothese 2 (zie bijlage 4, tabel 1).

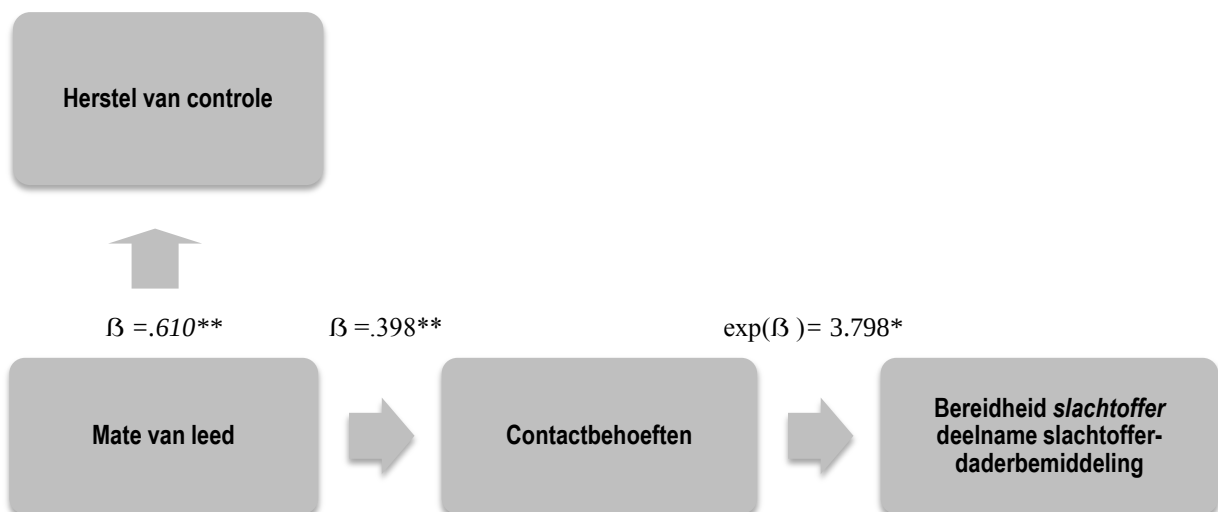
Tussen ‘inspanning bemiddelaar’ bij het slachtoffer en deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling is een negatief verband ($\exp(\beta) = .414$, $p = .005$).

Resultaten psychologische behoeften-route slachtoffers

Bij het toetsen van de interactie-effecten zijn ook de hoofdeffecten opgenomen in de analyse. Naast het hoofdeffect van mate van leed op de behoefte aan herstel van controle, is er geen interactie-effect gemeten met externe attributies, meervoudige regressie ($\beta = -.059$, $p = .684$) en multilevel-analyse ($\beta = -.02$, $p = .874$). En er treedt ook geen interactie-effect op met interne attributies, meervoudige regressie ($\beta = .569$, $p = .077$) en multilevel-analyse ($\beta = .068$, $p = .859$) (zie bijlage 7, tabel 4, stap 3).

Een multilevel-analyse ondersteunt het effect van mate van leed op ‘contactbehoeften’ ($\beta = .398$, $p = .005$). De invloed van mate van leed op deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling van het slachtoffer valt weg wanneer ook contactbehoeften worden opgenomen ($\exp(\beta) = .662$, $p = .509$). Het effect van de contactbehoeften blijft dan sterk aanwezig ($\exp(\beta) = 3.718$, $p = .015$). Het is dus waarschijnlijk dat mate van leed via contactbehoeften effect heeft op deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling (zie bijlage 7, tabel 4, stap 6).

Figuur 6 geeft de sterkte van de verbanden weer, deze zijn gebaseerd op de analyses met betrekking tot slachtoffers.

Figuur 6: Psychologische behoeften-route slachtoffers in beta's en $\exp(\beta)$.

Note. * $p \leq .05$, ** $p \leq .01$

Resultaten hypothesen daders (behoeften)

In hypothese 3 wordt verondersteld: *Daders met een hechte binding met hun omgeving, en bij wie de omgeving het misdrijf negatief beoordeelt, hebben een lager publiek moraal zelfbeeld en een sterker gevoel van sociale uitsluiting dan daders met een zwakke binding met hun omgeving die het misdrijf niet negatief beoordeelt.*

Met deze analyses kan niet worden aangetoond dat een hechte band van de dader met zijn omgeving, en een afkeuring van het delict door deze omgeving, van invloed is op de behoefte van de dader aan herstel van zijn zelfbeeld en sociale acceptatie ($\beta = .157$, $p = .359$). Er is dus geen ondersteuning gevonden voor hypothese 3 (zie bijlage 5, tabel 2).

Er is wel een relatie tussen de binding met wetten en regels en de behoefte van de dader aan het herstel van het zelfbeeld en sociale acceptatie ($\beta = .506$ en $p = .001$). Ook tonen de resultaten aan dat de mate van binding van de dader met zijn omgeving en hoe deze personen over het delict oordelen van invloed is op de deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = 2.642$, $p = .006$). Daarnaast is er een sterke relatie tussen binding met wetten en regels en deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, ($\exp(\beta) = 6.837$, $p = .029$) (zie bijlage 5, tabel 2).

In hypothese 4 wordt verondersteld: *Naarmate daders een lager publiek moraal zelfbeeld en een sterker gevoel van sociale uitsluiting na een misdrijf hebben, zullen zij een sterke behoefte hebben om hun beweegredenen uit te leggen, excuus aan te bieden en het slachtoffer te 'helpen' en zijn zij daarom vaker bereid deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.*

De behoefte van de dader aan herstel van het zelfbeeld en sociale acceptatie heeft een sterke relatie met 'beweegredenen' ($\beta = .843$ en $p = .001$). De behoefte aan herstel van het zelfbeeld en sociale acceptatie heeft ook invloed op de deelname van de dader aan slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = 3.47$, $p = .007$). Daarnaast hangen 'beweegredenen' sterk samen met de deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = 6.078$ en $p = .001$). Er is dus ondersteuning gevonden voor hypothese 4 (zie bijlage 5, tabel 2).

Net als bij slachtoffers is er ook voor de mate van inspanning van de bemiddelaar bij daders een negatief verband ($\exp(\beta) = .344$ en $p = .003$).

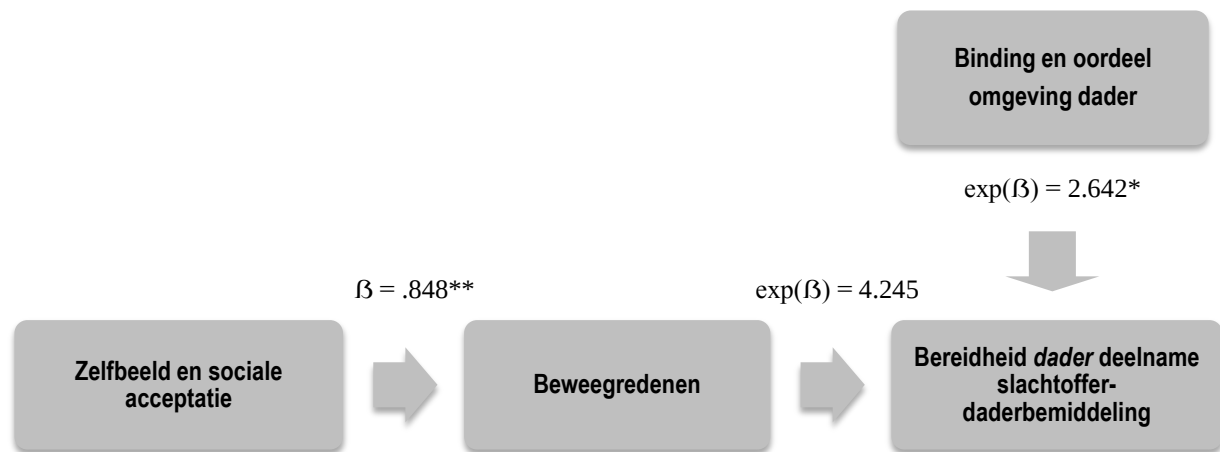
Resultaten psychologische behoeften-route daders

Wanneer de variabelen 'binding en oordeel omgeving' en 'zelfbeeld en sociale acceptatie' samen worden opgenomen om het effect op de 'beweegredenen' te meten, blijkt dat alleen 'zelfbeeld en sociale acceptatie' effect heeft, meervoudige regressie ($\beta = .832$, $p = .001$) en multilevel-analyse ($\beta = .848$, $p = .001$) (zie bijlage 8, tabel 5, stap 2). Ook wanneer we

corrigeren op de inspanning van de bemiddelaar en in hoeverre de dader binding heeft met wetten en regels blijft het effect van ‘zelfbeeld en sociale acceptatie’ op ‘beweegredenen’ aanwezig (zie bijlage 8, tabel 5, stap 3 en 4).

Het effect van ‘beweegredenen’ op de bereidheid van de dader om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling wijst uit ($\exp(\beta) = 4.245$, $p = .066$) (zie bijlage 8 tabel 5, stap 6). Een enkelvoudige logistische regressie bevestigt de significante samenhang tussen ‘beweegredenen’ en het effect op deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = 6.078$, $p = .002$) (zie bijlage 5, tabel 2).

Figuur 7 geeft de sterkte van de verbanden weer, gebaseerd op de analyses met betrekking tot daders en hun behoeften.

Figuur 7: psychologische behoeften-route daders in beta's en $\exp(\beta)$.

Note. * $p < .05$, ** $p < .01$

Wanneer de verbanden in figuur 7 gecorrigeerd worden op de mate van inspanning van de bemiddelaar blijkt dat dit van invloed is op de bereidheid aan deelname van slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = .430$, $p = .070$). Het effect van ‘beweegredenen’ op de bereidheid aan deelname, is daardoor verzwakt dat er geen effect meer optreedt ($\exp(\beta) = 1.847$, $p = .418$) (zie bijlage 8, tabel 5, stap 7).

Resultaten hypothesen daders (motieven)

In hypothese 5 wordt verondersteld: *Daders die vóór de strafzitting zijn aangemeld voor slachtoffer-daderbemiddeling zijn in sterkere mate bereid mee te werken vanuit een gevoel van verplichting met als doel om strafvermindering te krijgen. Dit in vergelijking met daders die na de strafzitting aangemeld zijn voor slachtoffer-daderbemiddeling.*

Er is een relatie gemeten tussen ‘strafvermindering als doel’ en ‘motieven omgeving’ ($\beta = .857, p = .002$). Het effect tussen het moment van afronden van het bemiddelingsproces en de motieven zoals ‘strafvermindering’ neigt naar significantie ($\beta = .366, p = .078$). Er is geen aantoonbare relatie tussen ‘strafvermindering’ en deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = .468, p = .274$) (zie bijlage 6, tabel 3). Er is dus gedeeltelijk ondersteuning voor hypothese 5 gevonden.

In hypothese 6 wordt verondersteld: *Daders die vóór de strafzitting zijn aangemeld voor slachtoffer-daderbemiddeling hebben minder sterk de behoefte om hun publiek moraal zelfbeeld te vergroten en hun gevoel van sociale uitsluiting te verminderen. Dit in vergelijking met daders die na de strafzitting aangemeld zijn voor slachtoffer-daderbemiddeling, zij zijn in sterke mate bereid mee te werken vanuit de behoefte om hun publiek moraal zelfbeeld te vergroten.*

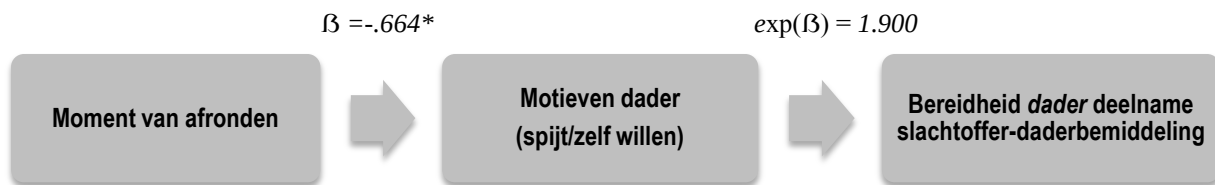
Het negatieve verband tussen moment van afronden van het bemiddelingsproces en de motieven van de dader zoals spijt en zelf willen deelnemen, neigt naar significantie ($\beta = -.605, p = .082$). Dit verband is negatief omdat ‘afronden vóór de strafzitting’ in de analyse de hoogste waarde heeft en ‘afronden na de strafzitting’ de laagste waarde. Dit om hypothese 5 waarbij we positieve verbanden tussen aanmelden vóór de strafzitting en ‘strafvermindering als doel’ verwachten. De analyses tonen aan dat er een verband is tussen de motieven van de dader, zoals spijt en zelf bemiddeling willen, en deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = 1.944, p = .048$) (zie bijlage 6, tabel 3).

Er is geen effect gemeten voor de bereidheid van de dader om deel te nemen wanneer de dader zijn omgeving een plezier wil doen ($\exp(\beta) = 1.856, p = .219$). Er is dus gedeeltelijk ondersteuning voor hypothese 6 gevonden.

Resultaten strategische motieven-route daders

Het effect van de motieven van de dader zoals ‘spijt en zelf willen’ op ‘deelname aan bemiddeling’ neigen naar een significantie ($\exp(\beta) = 1.900, p = .062$) (zie bijlage 9, tabel 6, stap 5). Een enkelvoudige logistische regressie bevestigt de samenhang tussen ‘spijt en zelf willen’ en deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling ($\exp(\beta) = 1.944, p = .048$) (zie bijlage 6, tabel 3).

Figuur 8 geeft de sterkte van de verbanden weer, gebaseerd op de analyses met betrekking tot daders en hun motieven.

Figuur 8: strategische motieven-route daders in beta's en $\exp(\beta)$.

Note. * $p < .05$, ** $p < .01$

De verbanden zijn gecorrigeerd op de mate van inspanning van de bemiddelaar. Het blijkt dat het effect van 'moment van afronden' op 'spijt en zelf willen' aanwezig blijft, meervoudige regressie ($\beta = -.771$, $p = .020$) en multilevel-analyse ($\beta = -.700$, $p = .021$) (zie bijlage 9, tabel 6, stap 2). Wanneer gecorrigeerd wordt op 'binding met wetten en regels van de dader' blijkt het verband tussen 'moment van afronden bemiddelingsproces' en 'spijt en zelf willen' verdwijnt, meervoudige regressie ($\beta = -.600$ en $p = .088$) en multilevel-analyse ($\beta = -.600$, $p = .078$) (zie bijlage 9, tabel 6, stap 3).

Veder blijkt dat er geen algemeen effect is van 'moment van afronden' van het bemiddelingsproces op 'deelname aan bemiddeling' ($\exp(\beta) = .702$, $p = .682$) (zie bijlage 9, tabel 6, stap 5).

Behoeften en soort bemiddeld contact

Naast de mate van bereidheid aan slachtoffer-daderbemiddeling kan het ook van belang zijn inzicht te krijgen in welke voorspellers met name leiden tot welke soort bemiddelingsuitkomst (gesprek, brief, pendelbemiddeling of poging). Enkele specifieke behoeften leiden vaker tot een specifiek soort bemiddeld contact.

De uitkomsten van de soorten zaken per variabele zijn exploratief getest middels Pearson correlatie. De waarden in de correlatiematrix variëren tussen -1 en 1, waarbij 0 betekent dat er geen samenhang is tussen de variabele en de soort uitkomst (zie bijlage 10, tabel 7).

Onze verwachting dat daders die zich verplicht voelen om deel te nemen vaker gebruik zullen maken van andere vormen van bemiddeling dan een slachtoffer-dadergesprek, bijvoorbeeld een briefwisseling, kan niet worden ondersteund. Echter, deze analyse is gedaan met de variabele 'moment van afronden' in plaats van 'moment van aanmelden'. Volgens deze exploratieve correlatiematrix resulteren zaken waarbij de dader strafvermindering als doel heeft veelal in een poging waarbij het slachtoffer niet wil (maar de dader wel) ($r = .513$, $p < .01$). Wellicht dat het slachtoffer aanvoelt dat de dader voornamelijk wil deelnemen om strafvermindering te krijgen of dat bemiddelaars het slachtoffer hierop attenderen.

Een andere opmerkelijke significante correlatie in deze exploratieve matrix is het verband tussen ‘contactbehoeften’ en een slachtoffer-dadergesprek ($r = .286, p < .05$). Zaken waarbij het slachtoffer veel behoefte heeft aan informatie, contact met de verantwoordelijke voor het delict en/of om de dader de impact van zijn acties te laten zien, zullen dus vaker resulteren in een slachtoffer-dadergesprek. En resulteren minder vaak in briefcontact of pendelbemiddeling. Daarnaast is er ook een negatief verband tussen ‘contactbehoeften’ en pogingen waarbij het slachtoffer niet wil (maar de dader wel) ($r = -.457, p < .01$). En is er een positief verband tussen ‘contactbehoeften’ pogingen waarbij de dader niet wil (maar het slachtoffer wel) ($r = .342, p < .01$). We zouden kunnen interpreteren dat de meeste slachtoffers met een hoge mate van ‘contactbehoeften’ graag willen deelnemen aan bemiddeling (bijvoorbeeld een gesprek). Maar dit kan ook resulteren in een poging omdat de dader niet wil deelnemen.

Daders die een hechte binding met hun omgeving hebben en waarbij de omgeving het begaan van het delict negatief beoordeelt, resulteren vaak in een poging waarbij het slachtoffer niet wil (maar de dader wel) ($r = .418, p < .05$). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat het slachtoffer twijfelt aan de oprechte spijt van de dader omdat de dader wellicht wil deelnemen om goed over te komen bij zijn omgeving.

Zaken waarbij de dader behoefte heeft aan herstel van zijn zelfbeeld resulteren vaker in een slachtoffer-dadergesprek dan in een andere vorm van bemiddeling ($r = .271, p < .05$). Ook zaken waarbij de dader zijn beweegredenen wil uitleggen, excuus wil maken, en het slachtoffer wil ‘helpen’ resulteren vaker in een slachtoffer-dadergesprek dan in een andere vorm van bemiddeling ($r = .266, p < .05$).

Discussie

In dit huidige onderzoek is geanalyseerd of het ‘Needs-Based Model of Reconciliation’ (Shnabel & Nadler, 2008) ook van toepassing is op slachtoffer-daderbemiddeling. Volgens Shnabel en Nadler (2008) bevorderen verschillende behoeften de bereidheid om te herenigen. Het vervullen van deze behoeften zou voor zowel slachtoffers als daders reden kunnen zijn voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Zowel slachtoffers als daders hebben daarnaast ook andere behoeften die als voorspeller van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling dienen. Deze emoties, behoeften en motieven zijn opgenomen in

verschillende modellen die de route naar bemiddeling voor zowel slachtoffers als daders beschrijven (zie figuur 6, 7, en 8).

Slachtoffers

In dit onderzoek is ondersteuning gevonden voor hypothese 1:

Slachtoffers die een hoge mate van leed ervaren maken gemiddeld vaker externe attributies dan interne attributies en hebben vaker een sterker gevoel van controleverlies dan slachtoffers die in mindere mate leed ervaren.

Onze resultaten wijzen uit dat hoe meer leed het slachtoffer ervaart naar aanleiding van het delict, hoe groter de behoefte is aan herstel van zijn controle. Externe attributies zijn daarbij van invloed; hoe meer het slachtoffer het delict wijdt aan de omstandigheden, omgevingsfactoren en de plek, hoe meer leed het slachtoffer ervaart. Interne attributies, dus in hoeverre het slachtoffer het delict wijdt aan zijn eigen gedrag, hebben invloed op de behoefte aan herstel van controle. Hoe meer het slachtoffer het delict wijdt aan zijn eigen gedrag, hoe groter zijn behoefte aan herstel van controle is. Dit is tegenstrijdig met de veronderstelling van Pemberton (2006b); zelfgerichte (interne) attributies naar aanleiding van het misdrijf zorgen bij het slachtoffer voor een sterker gevoel van controleerbaarheid dan externe attributies. Wellicht dat de perceptie van de bemiddelaar hierbij een rol speelt. Het zou kunnen zijn dat bemiddelaars dit anders opmerken en veelal interpreteren dat slachtoffers met interne attributies meer controleverlies ervaren. Meer controleverlies zou namelijk ook kunnen leiden tot sterkere zelfverwijten (interne attributies).

Onze resultaten tonen aan dat er geen directe (maar wel indirecte) invloed is van de mate van leed op bereidheid van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Wellicht heeft dit te maken met dat dit verband in de vorm van een bollende curve is en dat de mate van leed zo hoog (bijvoorbeeld bij PTSS) of laag kan zijn dat deelname ongewenst is.

In dit onderzoek is gedeeltelijk ondersteuning gevonden voor hypothese 2:

Naarmate slachtoffers na een misdrijf een sterk gevoel van controleverlies hebben, zullen zij een sterke behoefte hebben aan informatie, een vorm van menselijk contact met de verantwoordelijke (dader) en om de dader de impact van zijn acties te laten inzien. Zij zijn daarom vaker bereid deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

De behoefte aan herstel van controle is volgens onze resultaten niet van invloed op deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling en ook niet op de contactbehoeften. Wel bevestigen deze

resultaten dat hoe sterker de contactbehoeften zijn, hoe sterker de bereidheid is om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Schnabel en Nadler (2008) veronderstellen in hun 'Needs-Based Model of Reconciliation' dat slachtoffer-zijn iemands gevoel van 'power' (controle en weerbaarheid) aantast, wat resulteert in een grotere behoefte aan het gevoel van 'power'. Deze theorie kan in dit huidige onderzoek, dat betrekking heeft op slachtoffer-daderbemiddeling, niet worden bevestigd. Uit het onderzoek van Schnabel en Nadler, gedaan onder studenten, blijkt dat voor slachtoffers het gevoel van 'power' (controle en weerbaarheid) en de bereidheid tot hereniging groter is na een bericht van de andere partij (dus de 'dader') dat 'empowerment' bevat. Dit 'empowerment bericht' bevat de toezegging van de dader dat hij verantwoordelijk is voor het onrecht dat het slachtoffer aangedaan is (Schnabel & Nadler, 2008). Wanneer het slachtoffer een dergelijk bericht van de dader ontvangt, is er eigenlijk al sprake van een vorm van (bemiddeld) contact tussen slachtoffer en dader. Het is de vraag of slachtoffers, vóór het eventuele bemiddeld contact, inzien dat hun gevoel van controle positief beïnvloed zou kunnen worden door slachtoffer-daderbemiddeling. Het zou zo kunnen zijn dat bemiddeling (in de ogen van slachtoffers) in eerste instantie geen goede manier lijkt om het eventuele controleverlies te herstellen, maar dat dit uiteindelijk wel het geval is na bemiddeld contact. Het zou een positief effect kunnen hebben wanneer slachtoffers zich bewust zijn van de eventuele werking van controleherstel. Bemiddelaars zouden hierbij een rol kunnen spelen, bijvoorbeeld door het eventuele herstel van controle inzichtelijk te maken bij slachtoffers.

Ook zou het kunnen baten dat wanneer de dader de toezegging heeft gedaan dat hij verantwoordelijk is voor het onrecht dat het slachtoffer aangedaan is (een bericht van 'empowerment'), deze informatie bekend gemaakt wordt bij het slachtoffer. Hierbij is het wel belangrijk dat de dader meent wat hij zegt en de waarheid spreekt, blijkt uit Nederlands onderzoek naar herstelbemiddeling voor jeugdigen. Het is waarschijnlijk dat wanneer de dader niet geloofwaardig overkomt, de bevrediging voor het slachtoffer uitblijft omdat de behoeften van het slachtoffer niet door de dader beantwoord kunnen worden (Steketee, et al., 2006). Daarnaast is het model van Schnabel en Nadler gebaseerd op verzoening en is het de vraag of slachtoffers met het doel om te verzoenen deelnemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Er kan niet definitief worden uitgesloten dat controleverlies een voorspeller is van bemiddeling. Slachtoffers met een hoge mate van leed hebben immers meer behoefte aan herstel van controle. Ook slachtoffers met externe attributies (dus die een delict toewijden aan de omgeving) hebben over het algemeen een hogere mate van leed.

Het verband tussen mate van leed en contactbehoeften loopt volgens onze resultaten niet via behoefte aan herstel van controle. Een hoge mate van leed veroorzaakt sterke contactbehoeften, deze behoeften resulteren in een grotere bereidheid van het slachtoffer van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Deze bevindingen en de sterkte van deze verbanden zijn weergegeven in ‘psychologische behoeften-route slachtoffers’ (figuur 6). Pemberton (2006a) legt de verbinding tussen de wijze waarop een ontmoeting met de dader de angst en soms het trauma bij een slachtoffer kan verminderen en de door het slachtoffer ervaren controle over slachtofferschap kan vergroten. Deze aspecten zijn gedeeltelijk terug te vinden in het model (figuur 6). In dit model wordt ondersteund dat angst en soms het trauma bij een slachtoffer (onderdeel van mate van leed) een voorspeller is van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Ofwel de meeste slachtoffers zien waarschijnlijk in, voordat het bemiddeld contact heeft plaatsgevonden, dat deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling een gunstige invloed kan hebben op het reduceren van angst en soms het trauma.

Het zou waardevol kunnen zijn om de mate van leed van het slachtoffer tijdens het bemiddelingsproces in kaart te brengen. Ook bevestigt dit dat het waardevol is dat deze contactbehoeften geregistreerd worden. Informatie over deze behoeften kunnen eventueel ingezet worden om wel/geen deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling te zien aankomen. Wellicht kan het ook van belang zijn om tijdens het bemiddelingsproces slachtoffers bewust te maken van deze concrete behoeften (indien van toepassing). We willen echter benadrukken dat dit onderzoek gebaseerd is op gemiddelden, er zijn altijd uitzonderingen.

Hoe meer de bemiddelaar zich moet inspannen om het vertrouwen van het slachtoffer te krijgen, en het nut van bemiddeling in te laten zien en inzicht moet verschaffen, hoe kleiner de kans op deelname is van het slachtoffer aan slachtoffer-daderbemiddeling. Het controleren op de inspanning van de bemiddelaar zou beschouwd kunnen worden als een correctiefactor voor zaken die ‘moeilijk’ zijn (qua twijfels en motivatie van het slachtoffer). Uit onze resultaten blijkt dat ongeacht de moeilijkheid van de zaak (vanuit slachtofferperspectief), slachtoffers met een hoge mate van leed een sterke contactbehoefte hebben en daarom vaker bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Daders (behoeften)

In dit onderzoek is geen ondersteuning gevonden voor hypothese 3:

Daders met een hechte binding met hun omgeving, en bij wie de omgeving het misdrijf negatief beoordeelt, hebben een lager publiek moraal zelfbeeld en een sterker gevoel van

sociale uitsluiting dan daders met een zwakke binding met hun omgeving die het misdrijf niet negatief beoordeelt.

Er kan met onze resultaten niet worden aangetoond of een hechte band van de dader met zijn omgeving en afkeuring van het delict door deze omgeving, van invloed zijn op de behoefte aan herstel van zijn zelfbeeld en sociale acceptatie. Dit zou te maken kunnen hebben met dat bemiddelaars bij vragen over de relaties van de dader en het oordeel van deze omgeving over het delict veelal ‘niet van toepassing’ ingevuld hebben. Dit zorgt voor minder te analyseren data. Er kan dus niet worden ondersteund dat daders deelnemen om de re-integratie en rehabilitatie in de maatschappij te bevorderen en de relatie met het sociale netwerk te verstevigen, zoals Steketee et al. (2006) veronderstelt. Daarentegen is volgens onze resultaten de mate van binding van de dader met zijn omgeving en hoe deze omgeving over het delict oordeelt, wel van invloed op de deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Als de dader een hechte band heeft met bijvoorbeeld zijn ouder(s), overige familie, partner en vrienden en zij het begaan van het delict sterk afkeuren, is de kans op deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling groter. Dit is in lijn met de veronderstelling van Steketee et al. (2006) dat het voor de dader van belang is om het vertrouwen van zijn omgeving en ouders terug te winnen. Daarnaast raakt dit aan de bevindingen van Burik et al. (2010) en Fellegi (2008). Zij veronderstellen dat gevoelens van schaamte en sociale bindingen van de dader met zijn omgeving van invloed kunnen zijn op de werking van herstelbemiddeling. Wellicht is het wenselijk om personen, met wie een dader een sterke band heeft en die het delict afkeuren, vaker te betrekken bij het bemiddelingsproces. Misschien dat bewustwording leidt tot onder andere schaamte wat zou kunnen resulteren in oprechte spijt.

In dit onderzoek is ondersteuning gevonden voor hypothese 4:

Naarmate daders een lager publiek moraal zelfbeeld en een sterker gevoel van sociale uitsluiting na een misdrijf hebben, zullen zij een sterke behoefte hebben om hun beweegredenen uit te leggen, excuus aan te bieden en het slachtoffer te ‘helpen’ en zijn zij daarom vaker bereid deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Uit onze resultaten blijkt dat hoe sterker de behoefte van de dader aan herstel van zijn zelfbeeld en zijn behoefte aan acceptatie in de maatschappij is, hoe sterker de behoefte om aan het slachtoffer zijn beweegredenen uit te leggen, excuus aan te bieden en/of het slachtoffer te willen ‘helpen’. Hoe groter de behoefte aan herstel van het zelfbeeld en sociale acceptatie, hoe groter de bereidheid van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. En ook hoe sterker de ‘beweegredenen’, hoe groter de bereidheid van deelname aan slachtoffer-

daderbemiddeling. Het is waarschijnlijk dat de 'behoefte van de dader aan herstel van zijn zelfbeeld en sociale acceptatie' invloed heeft via 'beweegredenen' op de bereidheid van de dader om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Deze bevindingen en de sterkte van deze verbanden zijn weergegeven in 'psychologische behoeften-route daders' (figuur 7).

Dit huidige onderzoek bevestigt dus een deel van de theorie van Schnabel en Nadler (2008). Zij veronderstellen dat de behoefte aan sociale acceptatie hoog is wanneer de dader:

- een sterke behoefte heeft om het slachtoffer zijn overwegingen uit te leggen
- het prettig vindt dat het slachtoffer zijn beweegredenen begrijpt
- het slachtoffer wil laten weten dat hij geprobeerd heeft om eerlijk te handelen en niet gedachteloos gehandeld heeft
- het slachtoffer wil laten begrijpen dat de dader geen wreed persoon is

Daarnaast bevestigen de resultaten in dit huidige onderzoek de bevindingen van Umbreit (2003). Zij veronderstellen dat voor daders de voornaamste redenen van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling zijn: excuus aanbieden, het slachtoffers helpen genezen en iets doen waar het slachtoffer baat bij heeft.

Het zou waardevol kunnen zijn om bij de dader te informeren naar de behoefte aan herstel van zijn zelfbeeld en sociale acceptatie. Dit omdat het een voorspeller kan zijn van de concrete behoeften van de dader en daardoor ook van deelname aan bemiddeling. Daarom is het wellicht ook waardevol om tijdens het bemiddelingsproces in kaart te brengen welke beweegredenen de dader heeft. Informatie over deze behoeften kunnen eventueel ingezet worden om wel/geen deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling te zien aankomen.

Volgens Schnabel en Nadler (2008) is het publieke en morele zelfbeeld en de bereidheid tot hereniging groter na een bericht van sociale acceptatie verkregen van de andere partij (dus het 'slachtoffer'). Dit 'sociale acceptatie bericht' bevat uitingen van begrip van het slachtoffer over het feit dat de dader geen andere keus had en het slachtoffer dit ongemak dus moest doorstaan. Mocht het slachtoffer er zo over denken, dan is het wellicht waardevol om de dader hierover te informeren. Daarnaast kan het wellicht van belang zijn om tijdens het bemiddelingsproces daders bewust te maken van hun zelfbeeld, sociale acceptatie en de mogelijkheden tot herstel daarvan (indien van toepassing).

Net zoals bij slachtoffers gaat ook voor daders op dat hoe meer de bemiddelaar zich moet inspannen om de dader zijn vertrouwen te krijgen, hem het nut van bemiddeling in te laten zien en inzicht moet verschaffen, hoe kleiner de kans op deelname van de dader aan slachtoffer-daderbemiddeling is.

Wanneer we de verbanden in het model corrigeren op de mate van inspanning van de bemiddelaar, blijkt in dit model dat deze ‘inspanning’ invloed heeft op de bereidheid aan deelname van slachtoffer-daderbemiddeling. Hoe moeilijker de zaak (vanuit daderperspectief) hoe minder de dader de behoefte heeft om zijn beweegredenen uit te leggen, excuus te maken en het slachtoffer te ‘helpen’. Hierbij moet benadrukt worden dat er geen sprake is van causale verbanden. Ofwel deze analyses suggereren niet dat veel inspanning van de bemiddelaar resulteert in minder behoefte aan ‘herstel van zelfbeeld en sociale acceptatie’ en daders hierdoor minder sterke ‘beweegredenen’ hebben. Naar ons idee is het waarschijnlijk dat daders die om veel inspanning van bemiddelaars ‘vragen’ (wellicht de ‘moeilijke’ gevallen) minder behoefte hebben:

- aan herstel van hun zelfbeeld en sociale acceptatie
- om hun beweegredenen uit te leggen
- om excuus maken
- om het slachtoffer te ‘helpen’

Daarom zijn zij waarschijnlijk minder bereid deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Wellicht hebben de daders in de ‘moeilijke gevallen’ nooit open gestaan voor bemiddeld contact en blijven zij, ongeacht de inspanning van de bemiddelaar, bij hun keuze.

Daarnaast speelt de binding met wetten en regels een belangrijke rol. Door ons is dit apart opgenomen, Steketee et al. (2006) heeft dit opgenomen als onderdeel van ‘binding met de omgeving’. In dit huidige onderzoek vinden we; hoe sterker de binding met wetten en regels, hoe groter de behoefte aan herstel van het zelfbeeld en sociale acceptatie. En hoe groter de kans op deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Het zou wellicht baten als een dader tijdens het bemiddelingsproces het gevoel en inzicht krijgt dat hij een binding heeft met wetten en regels (indien van toepassing).

Ongeacht of daders binding hebben met wetten en regels blijkt uit dit huidige onderzoek: hoe sterker de behoefte aan herstel van het zelfbeeld en sociale acceptatie, hoe sterker de behoefte aan ‘beweegredenen’. En dus hoe groter de bereidheid van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Daders (motieven)

In dit onderzoek is gedeeltelijk ondersteuning gevonden voor hypothese 5:

Daders die vóór de strafzitting zijn aangemeld voor slachtoffer-daderbemiddeling zijn in sterkere mate bereid mee te werken vanuit een gevoel van verplichting met als doel om

strafvermindering te krijgen. Dit in vergelijking met daders die na de strafzitting aangemeld zijn voor slachtoffer-daderbemiddeling.

Er is in dit huidige onderzoek geen relatie tussen ‘strafvermindering als doel’ en ‘deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling’ aan te tonen. Het effect tussen het moment van afronden van het bemiddelingsproces bij Slachtoffer in Beeld (SiB) (vóór of na de zitting) en de motieven van de dader zoals ‘strafvermindering als doel’ neigt naar significantie. Hierdoor kan niet worden uitgesloten dat strafvermindering als doel een relatie heeft met het moment van afronden (vóór of na de strafzitting). Het is waarschijnlijk dat wanneer het bemiddelingsproces is afgerond vóór de strafzitting, de kans op strafvermindering als doel groter is dan wanneer het bemiddelingsproces na de strafzitting is afgerond.

In dit onderzoek is gedeeltelijk ondersteuning gevonden voor hypothese 6:

Daders die vóór de strafzitting zijn aangemeld voor slachtoffer-daderbemiddeling hebben minder sterk de behoefte om hun publiek moraal zelfbeeld te vergroten en hun gevoel van sociale uitsluiting te verminderen. Dit in vergelijking met daders die na de strafzitting aangemeld zijn voor slachtoffer-daderbemiddeling, zij zijn in sterke mate bereid mee te werken vanuit de behoefte om hun publiek moraal zelfbeeld te vergroten

Uit onze resultaten blijkt dat wanneer de dader spijt heeft en zelf graag bemiddeling wil, de bereidheid van de dader voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling groter is. Soortgelijke verbanden zijn niet aan te tonen voor de overige motieven (strafvermindering als doel of de omgeving een plezier doen). Een gevoel van ‘verplichting’ om deel te nemen kan bijvoorbeeld worden versterkt door: ouders, vrienden, leraren, institutionele bindingen (school, werk, verenigingen) (Steketee, et al., 2006). Volgens Daly (2006) zouden de advocaat en/of justitie een gevoel van verplichting kunnen opwekken. Dit huidige onderzoek biedt geen ondersteuning voor het idee dat de bereidheid van de dader om deel te nemen groter is wanneer de dader zijn omgeving een plezier wil doen. Er kan wel worden aangetoond dat er een verband is tussen de ‘omgeving een plezier doen’ en ‘strafvermindering als doel’.

Uit onze resultaten blijkt dat wanneer het bemiddelingsproces wordt afgerond na de strafzitting, de kans op handelen uit motieven, zoals spijt van de dader en zelf willen deelnemen, groter is dan wanneer het bemiddelingsproces vóór de strafzitting is afgerond. Ook hierbij moet worden benadrukt dat het niet gaat om causale verbanden. Wanneer daders verplicht of op verzoek na de strafzitting het bemiddelingsproces afronden, betekent dit niet automatisch dat zij vaker een gevoel van spijt of ‘zelf willen’ hebben. Daders die spijt hebben

en zelf graag willen deelnemen hebben deze gevoelens naar ons idee eerder na afronding van de strafzitting dan ervoor. Deze bevindingen en de sterkte van deze verbanden zijn weergegeven in ‘strategische motieven-route daders’ (figuur 8).

Het is dus de vraag of het wenselijk is om bemiddelingsprocessen alleen na de strafzitting af te ronden en/of op te starten. Dit om de kans op motieven zoals strafvermindering te verminderen. Uiteraard brengt dit ook weer andere dilemma’s met zich mee, in sommige gevallen hebben slachtoffers belang bij zo snel mogelijk contact met de dader. Deze bevindingen zouden meegenomen kunnen worden in het toekomstige beleid van Veiligheid en Justitie. Staatssecretaris Teeven laat in zijn huidige visie op het slachtofferbeleid weten dat het belang van het slachtoffer voorop staat. Bovendien stelt hij dat herstelbemiddeling nooit een middel mag worden voor de dader om met een half excuus onder straf of het herstellen van schade uit te komen (Teeven, 2013).

Over dit onderzoek

In de analyses zijn meer zaken opgenomen die uiteindelijk resulteerden in bemiddeling dan zaken die niet resulteerden in bemiddeld contact (pogingen, waarbij de dader of het slachtoffer niet wilde). Dit is gecorrigeerd door alle analyses met bootstrap methode uit te voeren.

De survey is ingevuld door bemiddelaars. Het is niet waarschijnlijk dat de bemiddelaars bij het invullen van de survey de complexe analyses voor ogen hebben. Bovendien is er gecontroleerd op de tendenties van de bemiddelaars.

Soms is een bemiddelaar wellicht minder goed op de hoogte dan het slachtoffer of de dader zelf. Een alternatief is een zelftest voor slachtoffers en daders. Het is aan te bevelen om in vervolgonderzoek deze modellen te verifiëren met andere respondenten, zoals slachtoffers en daders. Echter is de vraag in hoeverre slachtoffers en daders zelf sociaal wenselijke antwoorden geven en een realistisch beeld kunnen scheppen van hun behoeften. Een voordeel van het bevragen van bemiddelaars is onder andere dat zij waarschijnlijk minder sociaal wenselijk antwoorden dan slachtoffers en daders. Wel geldt voor het maken van een inschatting van de variabele ‘de inspanning van de bemiddelaar’ dat bemiddelaars hier sociaal wenselijk op zouden kunnen antwoorden. Het zou (sociaal) wenselijk kunnen zijn om bij betrekkelijk lastige zaken aan te geven dat de bemiddelaar zich hiervoor veel heeft moeten inspannen.

Elke bemiddelaar heeft vijf zaken beantwoord, er zou dus sprake kunnen zijn van invloed per bemiddelaar in plaats van per zaak, waardoor afhankelijkheid tussen de zaken zou kunnen

ontstaan. Uit de (meervoudige) multilevel-analyses blijkt dat de meeste effecten, die met enkelvoudige en meervoudige regressieanalyse aangetoond zijn, blijven bestaan. De verschillende manieren waarop bemiddelaars in het algemeen zaken invullen zijn dus weinig van invloed. Vanwege een geringe spreiding per bemiddelaar binnen de afhankelijke variabele ‘bereidheid van deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling’ is het niet mogelijk om multilevel-analyses uit te voeren met deze specifieke variabele. We verwachten dat deze multilevel-analyses geen wezenlijke verschillen zullen aantonen. Maar bij vervolgonderzoek is het aan te bevelen om voldoende spreiding per bemiddelaar op te nemen waardoor dit met zekerheid uitgewezen kan worden.

Het niet volledig kunnen aantonen van deze verbanden (hypothese 5 en 6) zou te maken kunnen hebben met dat het moment van *afronden* van het bemiddelingsproces (vóór of na de strafzitting) wellicht een minder goede voorspeller is dan het moment van *aanmelden*. Dit omdat het motief (strafvermindering als doel) al bij de aanmelding kan optreden. Het is aan te bevelen om de bevindingen bij hypothese 5 en 6 met vervolgonderzoek te verifiëren.

De behoeften van het slachtoffer in de Noorse film 'Troubled Water', zoals het laten zien van de impact van de dader zijn acties, worden op wraaklustige wijze geuit. Dit komt de dader, die na zijn vrijlating hard werkt aan zijn zelfbeeld en sociale acceptatie, op dat moment niet ten goede. In de film legt de dader zijn beweegredenen uit die voor het slachtoffer dienen als belangrijke informatie. Dit zorgt bij beide partijen uiteindelijk voor genoegdoening.

Referenties

- Boom, A. T., Kuijpers, K. F., & Moene, M. H. (2008). *Behoeften van slachtoffers van delicten. Een systematische literatuurstudie naar behoeften zoals door slachtoffers zelf geuit.*
- Burik van, A., Heim, M., Hoogeveen, C., Jong, B. J. d., Slump, G. J., & Vogelvang, B. (2010). *Evaluatie slachtoffer-dadergesprekken. Een onderzoek naar landelijke implementatie van slachtoffer-dadergesprekken.* Woerden: Van Montfoort Collegio.
- Daly, K. (2002). Mind the gap: Restorative justice in theory and practice. *Restorative justice and criminal justice: Competing or reconcilable paradigms*, 219-236.
- Daly, K. (2006). The limits of restorative justice. *Handbook of restorative justice: A global perspective*, 134-145.
- Fellegi, B. (2008). De Impact van herstelrecht verklaard. De wisselwerking tussen moraliteit, neutralisatie, schaamte en sociale bindingen. . *Tijdschrift voor Herstelrecht*, 8(3), 37-51.
- Frazier, P. A. (2003). Perceived control and distress following sexual assault: a longitudinal test of a new model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(6), 1257.
- Harris, N., Walgrave, L., & Braithwaite, J. (2004). Emotional dynamics in restorative conferences. *Theoretical Criminology*, 8(2), 191-210.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency.* University of California Press. Berkeley, California.
- Hissel, S., Jansen, M., Soethout, J., Tromp, E., Beleidsonderzoek, R., Voorburgwal, N., et al. (2006). *Procesevaluatie Slachtoffer-dadergesprekken.* Amsterdam: Regioplan.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Maslow, A. H., Frager, R., & Fadiman, J. (1970). *Motivation and personality* (Vol. 2): Harper & Row New York.
- Pemberton, A., Winkel, F. W., & Groenhuijsen, M. S. (2006a). Evaluating victims experiences in restorative justice.
- Pemberton, A., Winkel, F. W., & Groenhuijsen, M. S. (2006b). Op weg naar slachtoffergerichte theorievorming in het herstelrecht. *Tijdschrift voor Herstelrecht*, 6(1), 48-64.
- Shnabel, N., & Nadler, A. (2008). A needs-based model of reconciliation: Satisfying the differential emotional needs of victim and perpetrator as a key to promoting reconciliation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(1), 116.

- Slachtoffer in Beeld. (2012a). *Bijlage: Slachtoffer in Beeld in: I. Weijers (red.), Slachtoffer-dadergesprekken in de schaduw van het strafproces (pp. 125-129)* (Vol. Druk 1). Den Haag: Boom Lemma.
- Slachtoffer in Beeld. (2012b). Welkom bij Slachtoffer in Beeld. from http://www.slachtofferinbeeld.nl/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1
- Slachtoffer in Beeld. (2012c). communicatie met de beleidsmedewerker van Slachtoffer in Beeld.
- Slachtoffer in Beeld. (2013a). Spectaculaire stijging aanmeldingen in 2011. from <http://www.slachtofferinbeeld.nl/Meta-Navigatie/Nieuws/Jaarverslag-2011/>
- Slachtoffer in Beeld. (2013b). *Jaarverslag 2011*. Utrecht: Slachtoffer in Beeld.
- Steketee, M., ter Woerds, S., Moll, M., & Boutellier, H. (2006). Herstelbemiddeling voor jeugdigen in Nederland. *Een evaluatieonderzoek naar zes pilotprojecten*. Utrecht, Verwey Jonker Instituut.
- Stokkom van, B. (2004). *Inleiding: Sanctionering in het teken van schadevergoeding en herstel*. In B. van Stokkom (red.) *Straf en herstel: Ethische reflecties over sanctiedoeleinden*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Teeven, F. (2013). Brief Tweede Kamer: Visie op slachtoffers: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Umbreit, M. S., Coates, R. B., & Vos, B. (2004). Victim-offender mediation: Three decades of practice and research. *Conflict Resolution Quarterly*, 22(1-2), 279-303.
- Umbreit, M. S., Vos, B., Coates, R. B., & Brown, K. A. (2003). *Facing violence: The path of restorative justice and dialogue*: Criminal Justice Press Monsey, NY.
- Walgrave, L. (2006). Herstelrecht: internationaal evaluatieonderzoek. Methodologie en tendensen. *Tijdschrift voor Herstelrecht*(2), 9-21.
- Zebel, S. (2012). *Een quasi-experimentele studie naar de effecten van de Nederlandse slachtoffer-dadergesprekken in: I. Weijers (red.), Slachtoffer-dadergesprekken in de schaduw van het strafproces* (Vol. pp. 21-44). Den Haag: Boom Lemma.

Bijlagen

Bijlage 1 – survey – open vragen

Open vragen (algemeen)

De onderstaande open vragen gaan over uw ervaringen met *slachtoffers* waarmee u in contact bent gekomen in het kader van slachtoffer-daderbemiddeling tijdens uw werkzaamheden bij Slachtoffer in Beeld. Deze vragen gaan over de behoeften van *slachtoffers* die zouden kunnen leiden tot bereidheid om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Vult u de onderstaande open vragen 1 t/m 9 alstublieft zo duidelijk mogelijk in. Gezien de overige vragen is het aan te raden om hier maximaal 20 minuten aan te besteden.

1. De volgende vraag gaat over wat *slachtoffers* in het algemeen aangeven tijdens het contact met u. Wat zijn de door *slachtoffers* meest geuite behoeften? Noem de drie meest voorkomende behoeften.
2. Wat zijn door *slachtoffers* de meest genoemde redenen om niet deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling? Noem de drie meest voorkomende redenen om niet deel te nemen.

De onderstaande open vragen gaan over uw ervaringen met *daders* waarmee u in contact bent gekomen in het kader van slachtoffer-daderbemiddeling tijdens uw werkzaamheden bij Slachtoffer in Beeld. Deze vragen gaan over de behoeften van *daders* die zouden kunnen leiden tot bereidheid om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

3. De volgende vraag gaat over wat *daders* in het algemeen aangeven tijdens het contact met u. Wat zijn de door *daders* meest geuite behoeften? Noem de drie meest voorkomende behoeften.
4. Met wie hebben *daders* over het algemeen een belangrijke relatie en/of band? En om welke relatie gaat het voornamelijk (familie, vrienden, collega's etc.)? En hoe beoordelen deze relaties over het algemeen het begaan van het misdrijf (bijvoorbeeld vergoelijken of afkeuren)?
5. Wat zijn door *daders* de meest genoemde redenen om niet deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling? Noem de drie meest voorkomende redenen om niet deel te nemen.

Onderstaande open vragen gaan over de motieven van *daders* die zouden kunnen leiden naar bereidheid om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Behoeften en motieven kunnen verschillen. Behoeften kunnen algemener van aard zijn en hoeven niet specifiek op bemiddeling gericht te zijn. Met motieven wordt hier bedoeld: de beweegredenen die daders hebben om deel te willen nemen aan bemiddeling.

6. Wat zijn de meest genoemde motieven van *daders* om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling?

7. Denkt u dat de **daders** die zich over het algemeen vóór de strafzitting aanmelden voor slachtoffer-daderbemiddeling dit (ook) doen om strafvermindering te krijgen? En hoe vaak komt dit voor?

Onderstaande open vragen gaan over de aspecten van slachtoffer-daderbemiddeling die door **slachtoffers** en **daders** als nuttig, waardevol en zinvol kunnen worden gezien.

8. Welke aspecten van slachtoffer-daderbemiddeling worden, in de aanloop naar een bemiddeld contact, door **slachtoffers** in potentie als het meest nuttig en waardevol gezien? M.a.w. wat geven **slachtoffers** tijdens de gesprekken met u aan waarom zij (eventueel) deel zouden nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling (qua nut en waarde)?
9. Welke aspecten van slachtoffer-daderbemiddeling worden, in de aanloop naar een bemiddeld contact, door **daders** in potentie als het meest nuttig en zinvol gezien? M.a.w. wat geven **daders** tijdens de gesprekken met u aan waarom zij (eventueel) deel zouden nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling (qua nut en waarde)?

Bedankt voor het invullen van de open vragen!

Via onderstaande link kunt u doorgaan naar de gesloten vragen, waarbij het gaat om specifieke zaken waarbij u de zaaknummers kunt invullen: <https://www.surveymonkey.com/s/slachtoffer-daderbemiddeling>

Bijlage 2 – survey – gesloten vragen

Gesloten vragen

Deze vragenlijst bevat gesloten vragen die gaan over specifieke zaken. Dit zijn zaken waarin u als bemiddelaar een rol heeft gespeeld. Tijdens het invullen van de vragenlijst wordt u gevraagd om vijf zaaknummers in te vullen. Deze toegewezen zaaknummers kunt u vinden in de door ons gestuurde e-mail.

Gesloten vragen (specifiek per zaak 1.1)

Deze vragen gaan over specifieke, recente zaken van Slachtoffer in Beeld waarbij u heeft opgetreden als bemiddelaar. Vul voor elke zaak apart deze vragenlijst zo nauwkeurig mogelijk in. U mag zich daarbij inlezen in de desbetreffende zaak om de gebeurtenissen bij deze zaak wellicht wat helderder voor ogen te hebben. De eerste vragen gaan over **slachtoffers**, de vragen die daarop volgen gaan over **daders**. De vragen zijn soms erg gedetailleerd en wij begrijpen dat het voor u als bemiddelaar lastig kan zijn om sommige vragen te beantwoorden. Ondanks dat het soms moeilijk kan zijn vragen wij u om een inschatting te maken. Wanneer u iets echt niet weet of wanneer het niet van toepassing is kunt u 'n.v.t.' aanvinken.

1. U heeft van ons een e-mail ontvangen met enkele zaaknummers. Hieronder kunt u het eerste zaaknummer uit de e-mail invullen.

Zaaknummer:

De volgende vragen hebben betrekking op het **slachtoffer** in deze zaak van Slachtoffer in Beeld (zie zaaknummer hierboven). Deze vragen hebben als doel om inzicht te krijgen in welke mate het **slachtoffer** emotioneel leed ervaart. Geef zo nauwkeurig mogelijk aan in hoeverre het **slachtoffer** de volgende zaken ervaart. Indien het antwoord niet van toepassing is (of als u het niet weet) vink dan 'n.v.t.' aan.

2. In welke mate ondervond het **slachtoffer** in deze zaak naar aanleiding van dit delict...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
angst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
stress	☐	☐	☐	☐	☐	☐
fysieke pijn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
woede	☐	☐	☐	☐	☐	☐
slecht slapen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
schrikreacties	☐	☐	☐	☐	☐	☐
herbeleving	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vermijding van activiteiten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ongewenste gedachten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
emotionele verdoving	☐	☐	☐	☐	☐	☐
overmatige spanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
passiviteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Post Traumatische Stresstoornis (PTSS)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

specifiek per zaak 1.2

De volgende vragen dienen ervoor om een inschatting te kunnen maken van waaraan het **slachtoffer** het delict toeschrijft.

3. In welke mate schreef het **slachtoffer** in deze zaak de oorzaak van dit delict toe aan...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
het eigen gedrag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de dader	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de omstandigheden waaronder het gebeurde	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omgevingsfactoren zoals derden (personen)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de plek waar het slachtoffer zich tijdens het delict bevond	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De volgende vragen geven inzicht in hoeverre het **slachtoffer** bepaalde behoeften ervaart.

4. In welke mate had het **slachtoffer** in deze zaak naar aanleiding van dit delict behoefte aan herstel van...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
weerbaarheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
een gevoel van veiligheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zich sterk voelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
controle over eigen handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
invloed	☐	☐	☐	☐	☐	☐
een gevoel van controle	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zeggenschap	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het kunnen controleren/in bedwang houden van eigen emoties	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Onderstaande vragen dienen als maatstaaf om inzicht te krijgen in de concrete behoeften van het **slachtoffer**.

5. In welke mate had het *slachtoffer* in deze zaak na dit delict behoefte aan...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
informatie van de dader over deze gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de dader de impact van zijn/haar acties te laten inzien	☐	☐	☐	☐	☐	☐
contact met iemand die verantwoordelijk is voor het delict	☐	☐	☐	☐	☐	☐
erkenning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bestrafning van de dader	☐	☐	☐	☐	☐	☐

specifiek per zaak 1.3

De volgende vragen hebben betrekking op de **dader**. Geef bij de volgende vragen aan in hoeverre de **dader** een hechte, slechte of geen band heeft met de volgende personen uit zijn/haar omgeving. Wellicht is het lastig om hier als bemiddelaar een inschatting van te maken. Wanneer u niet op de hoogte bent van eventuele relaties of u niet weet of er überhaupt een relatie is met de genoemde personen kunt u 'niet van toepassing' (n.v.t.) aanvinken.

6. In hoeverre had de dader in deze zaak een goede band met...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
zijn/haar ouder(s)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zijn/haar partner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
één of enkele andere leden van zijn/haar familie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zijn/haar vrienden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mensen van (onderwijs) instanties	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zijn/haar collega's	☐	☐	☐	☐	☐	☐
overige relaties met personen, zoals... (noem soort relatie)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Geef bij de volgende vragen aan in hoeverre de volgende personen uit de omgeving van de **dader** het begaan van het delict vergoelijken, of als neutraal of negatief beoordelen. Indien er geen relatie is met de genoemde personen of wanneer u het niet weet vink dan 'niet van toepassing' (n.v.t.) aan.

7. Hoe beoordeelden de volgende personen uit de omgeving van de dader in deze zaak het begaan van dit delict door de dader:

	0. sterk vergoelijken	1. licht vergoelijken	2. neutraal	3. licht afkeuren	4. sterkt afkeuren	n.v.t.
zijn/haar ouder(s)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zijn/haar partner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
enkele andere leden van zijn/haar familie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zijn/haar vrienden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mensen van (onderwijs) instanties	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zijn/haar collega's	☐	☐	☐	☐	☐	☐
overige relaties met personen, zoals... (noem soort relatie)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

specifiek per zaak 1.4

De volgende vragen gaan over de behoeften van de **dader**. Geef bij de volgende vragen aan in hoeverre de **dader** behoefte heeft aan de volgende aspecten. Indien de genoemde aspecten niet van toepassing zijn (of als u het niet weet) vink dan n.v.t. aan.

8. In hoeverre ervoer de **dader** in deze zaak naar aanleiding van dit delict...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
schaamte door schuld	☐	☐	☐	☐	☐	☐
inzicht in de schade die hij/zij heeft aangericht	☐	☐	☐	☐	☐	☐
inleving in de situatie van het slachtoffer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
spijt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
stress	☐	☐	☐	☐	☐	☐
moeite met verwerking	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zichzelf iets kwalijk nemen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. In hoeverre ervoer de **dader** in deze zaak naar aanleiding van dit delict behoefte aan...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
integratie in de maatschappij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
acceptatie van personen uit zijn/haar omgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐
acceptatie door de samenleving	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het reduceren van zijn/haar schuldgevoelens	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het reduceren van zijn/haar schaamtegevoelens	☐	☐	☐	☐	☐	☐
herstel van hoe het slachtoffer tegen de dader aankijkt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
herstel van hoe mensen uit zijn/haar omgeving tegen de dader aankijken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
herstel van hoe de samenleving tegen de dader aankijkt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
herstel van de dader zijn/haar eigen zelfbeeld	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het afgeven van een positief signaal naar zijn/haar omgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐

specifiek per zaak 1.5

Onderstaande vragen dienen als maatstaaf om inzicht te krijgen in de concrete behoeften van de **dader**.

10. In hoeverre had de **dader** in deze zaak na dit delict behoefte om...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
zijn/haar excuus aan te bieden aan het slachtoffer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het slachtoffer te helpen bij het herstel van het delict	☐	☐	☐	☐	☐	☐
iets te doen waar het slachtoffer baat bij heeft	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zijn/haar beweegredenen aan het slachtoffer uit te leggen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het slachtoffer te laten begrijpen dat hij/zij geen slecht persoon is	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De volgende vragen gaan over de motieven van de **dader**. Geef bij de volgende vragen aan in hoeverre de **dader** behoefte heeft aan de volgende aspecten. Indien de genoemde aspecten niet van toepassing zijn of u weet het niet vink dan n.v.t. aan.

11. In hoeverre had de *dader* in deze zaak na dit delict behoefte om mee te doen aan slachtoffer-daderbemiddeling...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
om de dader zijn/haar ouder(s) een plezier te doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
om de dader zijn/haar partner een plezier te doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
om de dader zijn/haar enkele andere familieleden een plezier te doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
om de dader zijn/haar vriend(en) een plezier te doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
om mensen uit (onderwijs) instanties in de omgeving van de dader een plezier te doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omdat de advocaat van de dader dit aanraadt i.v.m. strafvermindering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omdat de dader denkt dat justitie dan wellicht strafvermindering toepast	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omdat de dader strafvermindering wil	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omdat de dader dit zelf graag wil	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omdat de dader spijt heeft	☐	☐	☐	☐	☐	☐

specifiek per zaak 1.6

Geef bij de volgende vragen aan in hoeverre de **dader** waarde hecht aan wetten, regels en principes.

12. In hoeverre vindt de **dader** in deze zaak het belangrijk om...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
wetten en regels na te streven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
binding met de maatschappij te hebben	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De volgende vragen dienen om inzicht te krijgen in de mate van bereidheid aan slachtoffer-daderbemiddling.

13. In hoeverre moest u zich als bemiddelaar bij deze zaak inspannen om...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
het vertrouwen van het slachtoffer te krijgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het vertrouwen van de dader te krijgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het slachtoffer het nut van bemiddeling in te laten zien	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de dader het nut van bemiddeling in te laten zien	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het slachtoffer inzicht verschaffen zodat hij/zij meewerkt aan slachtoffer-daderbemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de dader inzicht verschaffen zodat hij/zij meewerkt aan slachtoffer-daderbemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De volgende vragen dienen ervoor om inzicht te krijgen in hoeverre de bereidheid tot deelname niet contant was maar varieerde.

14. In hoeverre varieerde de mate van bereidheid tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling tijdens deze zaak bij...

	0. helemaal niet	1. een klein beetje	2. redelijk	3. behoorlijk	4. heel erg	n.v.t.
het slachtoffer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de dader	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bijlage 3 - overzicht variabelen

Design	Variabele	Hoe gemeten
O ₁ =	Mate van leed slachtoffer	survey
O _{2a} =	Externe attributies	survey
O _{2b}	Interne attributies	survey
O _{2c} =	Attributies naar de dader	survey
O ₃ =	Behoeft van slachtoffer aan herstel van controle	survey
O ₄ =	Informatiebehoefte, contact en 'impact acties'	survey
O _{5a} =	Bereidheid van slachtoffer om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling	registratiegegevens Slachtoffer in Beeld
O _{5b} =	Inspanning bemiddelaar slachtoffer	survey
O _{5c} =	Variatie in bereidheid deelname slachtoffer	surveya
O _{6a} =	Binding omgeving dader	survey
O _{6b} =	Oordeel omgeving dader	survey
O _{7a} =	Behoeft van dader aan herstel van zelfbeeld	
O _{7b} =	Behoeft van dader aan herstel van sociale acceptatie	survey
O ₈ =	Beweegredenen, excuus maken, slachtoffer 'helpen'	survey
O _{9a} =	Bereidheid van dader om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling	registratiegegevens Slachtoffer in Beeld
O _{9b} =	Inspanning bemiddelaar dader	survey
O _{9c} =	Variatie in bereidheid deelname dader	survey
O ₁₀ =	Moment van aanmelden (vóór of na strafzitting)	registratiegegevens Slachtoffer in Beeld
O _{11a} =	Motieven dader omgeving	survey
O _{11b} =	Motieven dader strafvermindering als doel	survey
O _{11c} =	Motieven dader zelf willen/spijt	survey
O ₁₂ =	Efficacy	survey (alleen open vragen)
O ₁₃ =	Binding wetten en regels	survey

Bijlage 4 - tabel 1 - verbanden psychologische behoeften-route slachtoffers

Tabel 1

Verbanden 'psychologische behoeften-route slachtoffers'.

De verbanden zijn gemeten met enkelvoudige lineaire regressie en zijn weergegeven in ongestandaardiseerde beta's met bijbehorende standaardfouten. Verbanden met de afhankelijke variabele 'bereidheid deelname slachtoffer' zijn gemeten met logistische regressie en zijn weergegeven in $\exp(\beta)$ met bijbehorende standaardfouten.

	Mate van leed	Controle	Contactbehoeften	Bereidheid deelname slachtoffer
	$\beta \rightarrow SE$	$\beta \rightarrow SE$	$\beta \rightarrow SE$	$\exp(\beta) \rightarrow SE$
Mate van leed		.743** $\rightarrow$.127	.398** $\rightarrow$.130	.941 $\rightarrow$.348
Externe attributies	.233* $\rightarrow$.101	.223 $\rightarrow$.142	.108 $\rightarrow$.120	.822 $\rightarrow$.476
Interne attributies	.189 $\rightarrow$.127	.440* $\rightarrow$.196	.056 $\rightarrow$.159	1.108 $\rightarrow$.499
Controle	.476** $\rightarrow$.088		.160 $\rightarrow$.127	.864 $\rightarrow$.301
Contactbehoeften	.313** $\rightarrow$.100	.190 $\rightarrow$.513		3.422** $\rightarrow$.403
Inspanning bemiddelaar	.241* $\rightarrow$.094	.368** $\rightarrow$.109	-.242* $\rightarrow$.110	.414** $\rightarrow$.338

* $p \leq .05$

** $p \leq .01$

Bijlage 5 - tabel 2 - verbanden psychologische behoeften-route ouders

Tabel 2

Verbanden 'psychologische behoeften-route ouders'.

De verbanden zijn gemeten met enkelvoudige lineaire regressie en zijn weergegeven in ongestandaardiseerde beta's met bijbehorende standaardfouten. Verbanden met de afhankelijke variabele 'bereidheid deelname slachtoffer' zijn gemeten met logistische regressie en zijn weergegeven in $\exp(\beta)$ met bijbehorende standaardfouten.

	Zelfbeeld en sociale acceptatie $\beta \rightarrow SE$	Beweegredenen $\beta \rightarrow SE$	Bereidheid deelname vader $\exp(\beta) \rightarrow SE$
Binding en oordeel omgeving	.157 $\rightarrow$.170	.048 $\rightarrow$.208	2.642* $\rightarrow$.464
Wetten en regels	.506** $\rightarrow$.116	.494** $\rightarrow$.110	6.837* $\rightarrow$.878
Zelfbeeld en sociale acceptatie		.843** $\rightarrow$.086	3.471* $\rightarrow$.583
Beweegredenen	.664** $\rightarrow$.076		6.078** $\rightarrow$.587
Inspanning bemiddelaar	-.109 $\rightarrow$.093	-.366** $\rightarrow$.104	.344** $\rightarrow$.360

* $p \leq .05$

** $p \leq .01$

Bijlage 6 - tabel 3 - verbanden strategische motieven-route daders

Tabel 3

Verbanden 'strategische motieven-route daders'.

De verbanden zijn gemeten met enkelvoudige lineaire regressie en zijn weergegeven in ongestandaardiseerde beta's met bijbehorende standaardfouten. Verbanden met de afhankelijke variabele 'bereidheid deelname slachtoffer' zijn gemeten met logistische regressie en zijn weergegeven in $\exp(\beta)$ met bijbehorende standaardfouten.

	Motieven (omgeving) $\beta \rightarrow SE$	Motieven (strafvermindering) $\beta \rightarrow SE$	Motieven (spijt/ zelf willen) $\beta \rightarrow SE$	Bereidheid deelname dader $\exp(\beta) \rightarrow SE$
Moment afronden	-.131 $\rightarrow$.491	.366 $\rightarrow$.189	-.605 $\rightarrow$.330	.667 $\rightarrow$.645
Motieven (omgeving)		.276* $\rightarrow$.099	.105 $\rightarrow$.205	1.856 $\rightarrow$.503
Motieven (strafvermindering)	.857** $\rightarrow$.221		-.635 $\rightarrow$.327	.468 $\rightarrow$.695
Motieven (spijt/ zelf willen)	.011 $\rightarrow$.153	-.130 $\rightarrow$.081		1.944* $\rightarrow$.337

Noot. Moment van afronden vóór de strafzitting = 1, moment van afronden na de strafzitting = 0 i.v.m.

hypothese 5 waarbij positieve verbanden verwachten worden.

* $p \leq .05$

** $p \leq .01$

Bijlage 7 - tabel 4 - model psychologische behoeften-route slachtoffers

Tabel 4

Model 'psychologische behoeften-route slachtoffers'.

De verbanden zijn gemeten met (meervoudige) multilevel-analyse en zijn weergegeven in estimate beta's met bijbehorende standaardfouten. Verbanden met de afhankelijke variabele 'bereidheid deelname slachtoffer' zijn gemeten met logistische regressie en zijn weergegeven in $\exp(\beta)$ met bijbehorende standaardfouten.

		Controle	Contactbehoeften	Bereidheid deelname slachtoffer
		$\beta \rightarrow SE$	$\beta \rightarrow SE$	$\exp(\beta) \rightarrow SE$
Stap 1.	• Mate van leed	.601** $\rightarrow$.164	0,398** $\rightarrow$.133	.941 $\rightarrow$.348
Stap 2.	• Mate van leed	.680** $\rightarrow$.169	0,603** $\rightarrow$.131	1.376 $\rightarrow$.413
	• Inspanning bemiddelaar	.130 $\rightarrow$.106	-.459** $\rightarrow$.099	.416* $\rightarrow$.372
Stap 3.	• Mate van leed	.459* $\rightarrow$.212	.469* $\rightarrow$.199	1.588 $\rightarrow$.565
	• Externe attributies	-.057 $\rightarrow$.347	-.071 $\rightarrow$.320	1.391 $\rightarrow$.805
	• Interne attributies	-.007 $\rightarrow$.827	.575 $\rightarrow$.873	1.820 $\rightarrow$ 2.427
	• Mate van leed*Externe attributies	.021 $\rightarrow$.140	.020 $\rightarrow$.128	.757 $\rightarrow$.324
	• Mate van leed*Interne attributies	.068 $\rightarrow$.374	-.272 $\rightarrow$.404	.860 $\rightarrow$ 1.044
Stap 4.	• Mate van leed		.425* $\rightarrow$.192	1.304 $\rightarrow$.487
	• Controle		.001 $\rightarrow$.197	.760 $\rightarrow$.384
Stap 5.	• Mate van leed		.523** $\rightarrow$.135	1.491 $\rightarrow$.581
	• Controle		.142 $\rightarrow$.141	.957 $\rightarrow$.458
	• Inspanning bemiddelaar		-.450** $\rightarrow$.112	.453* $\rightarrow$.388
Stap 6.	• Mate van leed			.662 $\rightarrow$.625
	• Controle			.800 $\rightarrow$.406
	• Contactbehoeften			3.718* $\rightarrow$.528
Stap 7.	• Mate van leed			.604 $\rightarrow$.536
	• Contactbehoeften			3.798* $\rightarrow$.546
	• Inspanning bemiddelaar			.469 $\rightarrow$.435

* $p \leq .05$

** $p \leq .01$

Bijlage 8 - tabel 5 - model psychologische behoeften-route daders

Tabel 5

Model 'psychologische behoeften-route daders'.

De verbanden zijn gemeten met (meervoudige) multilevel-analyse en zijn weergegeven in estimate beta's met bijbehorende standaardfouten. Verbanden met de afhankelijke variabele 'bereidheid deelname slachtoffer' zijn gemeten met logistische regressie en zijn weergegeven in $\exp(\beta)$ met bijbehorende standaardfouten.

		Zelfbeeld en sociale acceptatie	Beweegredenen	Bereidheid deelname dader
		$\beta \rightarrow SE$	$\beta \rightarrow SE$	$\exp(\beta) \rightarrow SE$
Stap 1.	• Binding en oordeel omgeving	.120 $\rightarrow$.177	.055 $\rightarrow$.214	2.642* $\rightarrow$.464
Stap 2.	• Binding en oordeel omgeving		-.140 $\rightarrow$.136	2.276 $\rightarrow$.546
	• Zelfbeeld en sociale acceptatie		.848** $\rightarrow$.809	2.786 $\rightarrow$.610
Stap 3.	• Binding en oordeel omgeving		-.115 $\rightarrow$.136	2.000 $\rightarrow$.573
	• Zelfbeeld en sociale acceptatie		.824** $\rightarrow$.090	3.680 $\rightarrow$.765
	• Inspanning bemiddelaar		-.217** $\rightarrow$.082	.411* $\rightarrow$.411
Stap 4.	• Binding en oordeel omgeving		.039 $\rightarrow$.201	2.088 $\rightarrow$.765
	• Zelfbeeld en sociale acceptatie		.814** $\rightarrow$.129	1.234 $\rightarrow$.915
	• Wetten en regels		.082 $\rightarrow$.134	6.855 $\rightarrow$.995
Stap 5.	• Binding en oordeel omgeving			3.070 $\rightarrow$.626
	• Zelfbeeld en sociale acceptatie			.779 $\rightarrow$.864
	• Beweegredenen			5.290 $\rightarrow$.886
Stap 6.	• Zelfbeeld en sociale acceptatie			1.228 $\rightarrow$.805
	• Beweegredenen			4.245 $\rightarrow$.785
Stap 7.	• Zelfbeeld en sociale acceptatie			2.914 $\rightarrow$ 1.043
	• Beweegredenen			1.847 $\rightarrow$.871
	• Inspanning bemiddelaar			.430 $\rightarrow$.466
Stap 8.	• Zelfbeeld en sociale acceptatie			.370 $\rightarrow$ 1.321
	• Beweegredenen			3.970 $\rightarrow$ 1.218
	• Wetten en regels			4.913 $\rightarrow$.949

* $p < .05$

** $p < .01$

Bijlage 9 - tabel 6 - model strategische motieven-route daders

Tabel 6

Model 'strategische motieven-route daders.

De verbanden zijn gemeten met (meervoudige) multilevel-analyse en zijn weergegeven in estimate beta's met bijbehorende standaardfouten. Verbanden met de afhankelijke variabele 'bereidheid deelname slachtoffer' zijn gemeten met logistische regressie en zijn weergegeven in $\exp(\beta)$ met bijbehorende standaardfouten.

		Motieven (straf- vermindering)	Motieven (spijt/zelf willen)	Motieven (omgeving)	Bereidheid deelname dader
		$\beta \rightarrow SE$	$\beta \rightarrow SE$	$\beta \rightarrow SE$	$\exp(\beta) \rightarrow SE$
Stap 1.	• Moment afronden	.366 $\rightarrow$.195	-.664* $\rightarrow$.253	-.013 $\rightarrow$.312	.667 $\rightarrow$.645
Stap 2.	• Moment afronden	.320 $\rightarrow$.199	-.701* $\rightarrow$.239	-.289 $\rightarrow$.365	.677 $\rightarrow$.899
	• Inspanning bemiddelaar	.086 $\rightarrow$.085	-.476** $\rightarrow$.100	.119 $\rightarrow$.167	.344** $\rightarrow$.360
Stap 3.	• Moment afronden	.243 $\rightarrow$.207	-.600 $\rightarrow$.314	-.444 $\rightarrow$.422	2.150 $\rightarrow$ 1.297
	• Wetten en regels	-.068 $\rightarrow$.095	.544** $\rightarrow$.159	-.099 $\rightarrow$.221	8.131* $\rightarrow$.985
Stap 4.	• Moment afronden		-.694 $\rightarrow$.391	-.413 $\rightarrow$.319	1.173 $\rightarrow$ 1.076
	• Motieven straf-vermindering		-.191 $\rightarrow$.340	.971** $\rightarrow$.221	.450 $\rightarrow$.745
Stap 5.	• Moment afronden	.289 $\rightarrow$.175		-.185 $\rightarrow$.370	.702 $\rightarrow$.863
	• Motieven (spijt/zelf willen)	-.099 $\rightarrow$.080		-.010 $\rightarrow$.169	1.900 $\rightarrow$ 1.244

Noot. Moment van afronden vóór de strafzitting = 1, moment van afronden na de strafzitting = 0 i.v.m.

hypothese 5 waarbij positieve verbanden verwachten worden.

* $p \leq .05$

** $p \leq .01$

Bijlage 10 - tabel 7 - correlatiematrix

Tabel 7

Pearson correlatiematrix, uitkomst soort zaak per variabele.

De waarden variëren tussen -1 en 1, waarbij 0 betekent dat er geen samenhang is tussen de variabele en de soort uitkomst.

	Slachtoffer- dadergesprek	Briefcontact	Pendel- bemiddeling	Poging slachtoffer niet (dader wel)	Poging dader niet (slachtoffer wel)
	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>
Variabelen slachtoffer					
Mate van leed	.145	.064	-.253	.281	-.329
Controle	-.114	-.156	-.027	.318	.061
Contactbehoeften	.286*	-.141	-.078	-.457**	.342**
Externe attributies	.558	.356	.926	.497	.419
Interne attributies	.626	.609	.097	.841	.170
Variatie in bereidheid slachtoffer	.073	.162	.128	-.044	-.305*
Variabelen dader					
Binding en oordeel omgeving	-.073	-.070	-.095	.418*	-.178
Zelfbeeld en sociale acceptatie	.217	-.013	.053	-.019	-.313*
Zelfbeeld	.271*	.003	.041	-.098	-.291*
Sociale acceptatie	.164	-.034	.039	.026	-.272*
Beweegredenen	.266*	-.038	.206	.025	-.514**
Wetten en regels	.123	-.047	.237	-.067	-.386*
Motieven dader (omgeving)	-.217	.172	-.301	.316	.122
Motieven dader (strafvermindering)	-.276	-.043	-.231	.513**	.202
Motieven (spijt en zelf willen)	.259	.011	.052	-.100	-.287*
Moment afronden	-.022	-.036	.072	-.085	.080
Variatie in bereidheid dader	-.155	-.217	.111	.166	.122

* $p \leq .05$

** $p \leq .01$